

CONSEIL de l'EGALITÉ des CHANCES ENTRE HOMMES ET FEMMES
RAAD VAN de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen
RAT für Chancengleichheit zwischen Männern und Frauen

**ADVIES NR 41 van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen
van 9 maart 2001
betreffende de inkomensgarantie voor ouderen (IGO)**

ADVIES NR 41 van de Raad Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen van 9 maart 2001 betreffende de inkomensgarantie voor ouderen (IGO)

Inleiding

Het gewaarborgd inkomen voor bejaarden werd ingesteld bij de wet van 1 april 1969. Het gaat om een voordeel dat voortvloeit uit het sociale bijstandstelsel, dat met andere woorden wordt toegekend zonder dat een bijdrage verplicht is. Die wet houdt in dat de bijstand een recht is geworden waarvan de uitoefening kan worden afgedwongen voor de rechtbanken door een individu dat voldoet aan bepaalde objectieve criteria.

Elkeen die de pensioenleeftijd¹ heeft bereikt, kan aanspraak laten gelden op het gewaarborgd inkomen voor bejaarden indien de som van zijn pensioenen en andere bestaansmiddelen lager is dan het bedrag van het gewaarborgd inkomen. Men ontvangt aldus een aanvullende uitkering of het integrale basisbedrag indien Men niet over een inkomen beschikt. De werkelijke staat van die inkomsten wordt gecontroleerd via een onderzoek naar de bestaansmiddelen.

Op 1 januari 2000 genoten 93.762 personen een gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GIB), waarvan 72% vrouwen.

De omvorming van het GIB tot IGO²

Volgens de memorie van toelichting van het ontwerp van wet beoogt het voorstel tot wijziging van het GIB in IGO:

- de gelijke behandeling van mannen en vrouwen;
- de aanpassing van de wetgeving aan de recente maatschappelijke veranderingen;
- de modernisering van de 30 jaar oude wetgeving.

De Raad gaat over tot een analyse van de drie voormelde doelstellingen, en maakt een vergelijking met de huidige wetgeving inzake het gewaarborgd inkomen (GIB) om een beeld te kunnen krijgen van de draagwijdte van de door de Minister van Sociale Zaken voorgestelde hervorming.

*** Gelijke behandeling van mannen en vrouwen**

Vóór 1 juli 1997, datum waarop een ingrijpende hervorming werd doorgevoerd in de pensioenstelsels voor de werknemers en zelfstandigen, bedroeg de minimumleeftijd tot het verkrijgen van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden voor vrouwen 60 jaar, voor mannen 65 jaar.

In de voortzetting van de voormelde hervorming wordt de vereiste leeftijd voor vrouwen voor een gewaarborgd inkomen voor bejaarden (zoals voor de pensioenen) geleidelijk opgetrokken van 61 jaar op 1 juli 1997 naar 65 jaar op 1 januari 2009.

Het Arbitragehof was in zijn arrest nr. 62/97 van 28 oktober 1997 evenwel van oordeel geweest dat een ongelijke leeftijd voor mannen en vrouwen in een bijstandsregeling, waarin geen bijdrageplicht geldt, in strijd met de Grondwet is.

In tegenstelling tot wat geldt voor het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, wordt daarom de minimumleeftijd voor de IGO voor ouderen in 2001 voor mannen en vrouwen eenvormig op 62 jaar vastgesteld, op 63 jaar op 1 januari 2003, op 64 jaar op 1 januari 2006 en tenslotte op 65 jaar op 1 januari 2009.

*** Aanpassing van de wetgeving aan de recente maatschappelijke en sociale evoluties**

De huidige wetgeving op het gewaarborgd inkomen voor bejaarden komt overeen met een klassieke benadering van het gezinspatroon. De rechten worden bepaald in functie van de burgerlijke staat van de betrokkene en diens bestaansmiddelen, vastgesteld op basis van een onderzoek van diens bestaansmiddelen. Ze worden toegekend volgens het gezinsbedrag³ of het bedrag als alleenstaande⁴.

Voor de toekenning van het gezinsbedrag van het gewaarborgd inkomen wordt de leeftijd van het gezinshoofd gebruikt, en wordt de echtgenoot beschouwd als een persoon ten laste die een verhoging van het bedrag als

alleenstaande wettigt. Sinds 1 september 2000 is het gezinsbedrag van het GIB vastgesteld op 753,05 EUR per maand.

Bij het onderzoek van de bestaansmiddelen⁵ wordt rekening gehouden met de bestaansmiddelen van beide echtgenoten⁶. De bestaansmiddelen van andere personen die samenleven met de gerechtigde en/of diens echtgenoot worden niet in aanmerking genomen.

Voor de niet-gehuwde samenlevende partners wordt geen rekening gehouden met de bestaansmiddelen waarover de andere partner beschikt. Zij ontvangen bijgevolg beiden een bedrag als alleenstaande volgens hun beider leeftijdsvoorwaarden. Sinds 1 september 2000 is het bedrag als alleenstaande van het GIB vastgesteld op 564,80 EUR per maand.

In dat geval ontvangen de samenlevende partners bijgevolg samen 1.129,60 EUR, een bedrag dat duidelijk hoger is dan het bedrag dat aan een echtpaar wordt toegekend. Een apart onderzoek van de bestaansmiddelen voor elk lid van het huishouden is overigens nog veel gevaarlijker.

In tegenstelling tot de wetgeving betreffende het GIB, voert de IGO in de nieuwe berekeningsregels een gelijke behandeling in voor gehuwde en niet-gehuwde koppels, en ook gehuwde koppels en personen die op hetzelfde adres gedomicilieerd zijn, met het voorwendsel van rekening te houden met de maatschappelijke realiteit (zie bijlage1).

In dat opzicht stelt Minister van Sociale Zaken dat *“het recht op inkomensgarantie bijgevolg wordt geïndividualiseerd”*.

Krachtens het ontwerp van wet kunnen de echtgenoten beiden aanspraak laten gelden op een individueel recht voor zover zij voldoen aan de leeftijdsvoorwaarden. Het basisbedrag van de IGO stemt overeen met 375,01 EUR per maand (= 4.500,01 EUR per jaar), geïndexeerd 382,50 EUR per maand (= 4.590,02 EUR per jaar⁷).

Binnen een klassiek gezin zullen de echtgenoten - indien zij beiden voldoen aan de leeftijdsvoorwaarde - aldus twee gelijkwaardige individuele basisbedragen ontvangen in plaats van het huidige gezinsbedrag van het GIB (752,98 EUR). Het gezin dat de IGO geniet, zal dan in totaal 765,00 EUR ontvangen.

Wat het ontwerp als individualisering van de rechten beschouwt, komt in feite overeen met een “splitting” van het gezinsbedrag.

Voor de bepaling van het bedrag van de IGO zal rekening gehouden worden met alle bestaansmiddelen en pensioenen - van welke aard of oorsprong ook - van alle personen die dezelfde hoofdverblijfplaats delen. Ongeacht de persoonlijke inbreng van de betrokkene in het vermogen, zal de totaliteit van het vermogen door het aantal personen worden gedeeld om op het toekenbaar basisbedrag in mindering te worden gebracht. Er wordt een uitzondering gemaakt voor de bejaarden die inwonen bij hun kinderen.

De alleenstaanden kunnen aanspraak laten gelden op een bedrag, verhoogd met 50%, dus op 573,75 EUR per maand (= 6.884,99 EUR per jaar⁸). De beslissing tot toekenning van een verhoogd bedrag werd genomen omdat de vaste levenskosten hoger zijn voor een alleenstaande dan voor de gerechtigden die deze kosten kunnen delen.

De nieuwe wetgeving zal niet langer toelaten dat samenwonenden elk het bedrag als alleenstaande van het GIB ontvangen, behoudens in geval van verworven recht.

Niettemin zou in beschermende maatregelen kunnen worden voorzien voor de betrokkenen die om gezondheidsredenen bijvoorbeeld in een rustoord worden geplaatst. Zij zouden - zoals de “zuivere” alleenstaanden - aanspraken kunnen laten gelden op een basisbedrag verhoogd met 50%.

Voor de uitbetaling van de inkomensgarantie voor ouderen is een verblijfplaats in België een vereiste, zoals dat het geval is bij het GIB. Een kort verblijf van maximum één maand per jaar in het buitenland is toegelaten, mits dit op voorhand wordt medegedeeld.

* **Modernisering van de wetgeving**

De memorie van toelichting van het ontwerp van wet tot instelling van de IGO stelt dat “*de modernisering voornamelijk op reglementair vlak - in het uitvoeringsbesluit – tot uiting (zal) komen*”.

Bovendien maken de evoluties op het vlak van de informatica en communicatie het mogelijk om ambtshalve over te gaan tot de vaststelling en de herziening van de rechten van bejaarden met een laag inkomen of zonder inkomen. De administratieve handelingen zouden dus beperkt moeten worden.

De omzetting van het “gewaarborgd inkomen” in de “inkomensgarantie voor ouderen” zal ambtshalve gebeuren voor de gerechtigden die er baat bij hebben. Diegenen die nu recht hebben op een gewaarborgd inkomen zullen aldus enkel toetreden tot de IGO-regeling indien de nieuwe bedragen een verhoging van hun inkomen opleveren. Aan het verworven recht zal niet worden geraakt indien het voordeliger is voor de betrokkenen.

Opmerkingen

Deze hervorming wordt doorgevoerd in het licht van de maatschappelijke evolutie op het vlak van de keuze inzake leefwijze, zodat er niet langer een discriminatie zou zijn tussen gehuwde en ongehuwde koppels. Voorts wordt het ontwerp betreffende de IGO voorgesteld als een stap voorwaarts naar de individualisering van de rechten. De Raad is evenwel van mening dat dit principe niet als dusdanig moet overgeheveld worden naar het residuaire stelsel voor bijstand aan de minst goeden.

De individualisering van de rechten bestaat immers in de schrapping van de verwijzing naar de gezins- of huishoudenssituatie bij de toekenning van de sociale zekerheidsuitkeringen. De individualisering is gericht op het bewerkstelligen van een symmetrie tussen de bijdragen die gestort worden binnen een sociale beschermingsregeling gebaseerd op de verzekering (individuele bijdragen) en de rechten op de sociale uitkeringen, terwijl die thans voornamelijk in functie van de gezinssituatie staan.

De Raad herhaalt zijn overtuiging dat de individualisering van de rechten onontbeerlijk is in de strijd tegen de discriminaties tussen de werknemers en werknemers die allen uit solidariteit bijdragen tot de financiering van de sociale zekerheid.

Voorts vreest de Raad dat het concept van de individualisering van de rechten zal worden aangewend om de rechten van sommigen te beknotten. Ook al wordt de maatregel als gul voorgesteld, is hij dat toch niet voor iedereen, omdat hij zal zorgen voor een daling van het huidige inkomen van de samenwonenden, die dan nog slechts het basisbedrag van de IGO zullen genieten, dat in werkelijkheid overeenstemt met het gezinsbedrag van het GIB gedeeld door twee.

Deze hervorming bestraft in feite de samenwonenden en dus hun keuze hun leefwijze, niet enkel door hen niet meer dan het basisbedrag van de IGO toe te kennen, maar ook door rekening houden met de bestaansmiddelen van alle personen die dezelfde hoofdverblijfplaats delen voor de vastlegging van het toe te kennen bedrag. **Die bestaansmiddelen worden verdeeld over alle personen, hetgeen vanzelfsprekend geheel in tegenspraak is met de idee van de individualisering van de rechten en de afhankelijkheid van personen ten overstaan van elkaar nog versterkt. Er is dus zowel een verruiming van het begrip samenwonen als een uitbreiding van de bestaansmiddelen waarmee rekening wordt gehouden bij de bepaling van het bedrag dat zal worden toegekend in het raam van de IGO.**

Aldus zou het ontwerp van wet mogelijks de minder goeden kunnen ontmoedigen om te opteren voor het samenwonen, hetgeen jammer is omdat eenzaamheid één van de grootste kwalen in de samenleving is.

De Raad stelt eveneens het antisociale karakter van dit gedeelte van de hervorming vast. Binnen de IGO-hervorming zal immers alleen al de transformatie van de prestaties die werden toegekend aan de samenwonenden naar het bedrag van een alleenstaande en die voortaan zullen toegekend worden volgens het basisbedrag van de IGO, wat overeenkomt met de helft van het oude gezinsbedrag, het stelsel toelaten om op termijn tot een besparing van 15.185.957,33 EUR te komen, en dit ten nadele van de minst goeden.

De Raad heeft ook vragen bij de manier waarop de controle, zoals voorzien door deze wet (artikel 13), in de praktijk zal worden verricht door de ambtenaren van de Rijksdienst voor Pensioenen. Hij vreest dat de eerbiediging van de privacy niet volledig gewaarborgd zal worden bij de controleprocedure.

Bovendien wil de Raad dat de term “revenu” die gebruikt werd in het kader van het GIB behouden blijft in de Franse titel van de wet inzake de IGO, omdat de term “ressources”, waaronder mede de inkomsten in natura kunnen worden verstaan, ruimer is in het Frans dan de term “inkomen” in het Nederlands.

Tot besluit meent de Raad dat deze hervorming niet alleen een stap terug betekent in termen van individuele rechten, en rechten an sich, omdat de inkomensbedragen voor sommigen dalen, maar ook een aanslag vormt op de rechten van de burgers inzake de keuze van hun leefwijze.

Bijlage 1

Nieuwe berekeningsregels in het raam van de IGO

De verrekening van de bestaansmiddelen is van toepassing voor de toegang tot het recht op de inkomensgarantie voor ouderen. De wijzigingen ten opzichte van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden zijn de volgende:

De algemene vrijstelling

Het bedrag van 247,89 EUR voor de alleenstaanden alsook het bedrag van 309,87 EUR voor de gezinnen werden niet meer geïndexeerd sinds 1974. In het raam van de inkomensgarantie voor ouderen worden die bedragen opgetrokken tot 624,99 EUR voor het basisbedrag en 1.000,00 EUR voor een alleenstaande.

Voor de berekening dienen de volgende stappen in een correcte volgorde te gebeuren:

1. Bijzondere vrijstelling: 37.199,99 EUR

Voorwaarde bijzondere vrijstelling: eenmaal voor eigenlijke verkoop en enige woning (onmiddellijke aftrek van de verkoopwaarde van de woning)

2. Vrijstelling van vermogen: 6.199,99 EUR

3. Jaarlijkse afschrijving op het vermogen:

- Alleenstaanden: 2.000,00 EUR)

- Basisbedrag: 1.250,00 EUR

4. Schijven:

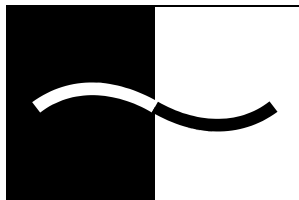
- Tot 18.600,00 EUR 4%

- Boven 18.600,00 EUR 10 %

Voor de afstand van goederen gaat men slechts tot tien jaar terug vóór de gebruikelijke leeftijd waarop de inkomensgarantie voor ouderen een aanvang neemt.

- De vrijgestelde inkomens, de inkomens waarvoor een gedeeltelijke vrijstelling geldt, de andere inkomens, de voordelen in natura, de verrekening van de bebouwde en onbebouwde goederen op basis van het KI blijven van toepassing zoals voor het gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

* Aldus wordt impliciet en verhoudingsgewijs zowel voor het KI van de eigenaars als voor de huursom voor de huurders een aanzienlijkere vrijstelling toegekend voor de bedragen die in aanmerking worden genomen bij de vaststelling van de bestaansmiddelen.

CONSEIL DE L'ÉGALITÉ DES CHANCES ENTRE HOMMES ET FEMMES
RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN
RAT FÜR CHANCENGLEICHHEIT ZWISCHEN MÄNNER UND FRAUEN

**ADVIES N° 42 VAN DE RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN VAN 9
MAART 2001, BETREFFENDE HET BEROEPS- EN SOCIAAL STATUUT VOOR DE BIJ EEN DIENST
AANGESLOTEN ONTHAALMOEDERS**

Dit advies betreft, vanzelfsprekend, ook de mannen die het beroep van bij een dienst aangesloten onthaalvader uitoefenen of dat zouden wensen te doen.

Advies nr. 42 van de Raad Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen van 9 maart 2001 betreffende het beroeps- en sociaal statuut voor de bij een dienst aangesloten onthaalmoeders

Huidige situatie

De diensten van aangesloten onthaalmoeders werden zowat twintig jaar geleden in het leven geroepen om in te spelen op de toenemende behoefte aan kinderopvang. Elk erkend en gesubsidieerd opvanggezin mag een maximaal aantal kinderen opvangen. Dit aantal verschilt van gemeenschap tot gemeenschap¹.

In de Franse gemeenschap worden die diensten meestal door een overheidsinstantie georganiseerd (gemeente, OCMW, intercommunale), of via een initiatief uit het verenigingsleven en worden autonoom beheerd. Een aantal onder hen hangen van een ander gesubsidieerd opvangstelsel af, zoals een kinderdagverblijf of een gemeentelijk kinderopvangtehuis.

In de Duitstalige gemeenschap is er slechts één dienst voor aangesloten onthaalmoeders, namelijk het Regionalzentrum für Kleinkindbetreuung – VZW, dat tevens belast is met het beheer van het enige kinderdagverblijf. De dienst wordt gesubsidieerd door de Duitstalige gemeenschap.

In de Vlaamse gemeenschap zijn de meeste diensten voor opvanggezinnen georganiseerd door gemeentebesturen, OCMW's of VZW's. Wat de VZW's betreft zijn er, naast onafhankelijke vzw's, ook meerdere koepelorganisaties die als organiserend bestuur meerdere diensten voor opvanggezinnen in verscheidene werkingsregio's over heel Vlaanderen organiseren.

Het huidige regelgevende kader (het besluit van de Vlaamse regering dd. 24.17.1997 houdend de voorwaarden tot erkenning en subsidiëring van kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen), voorziet tevens de mogelijkheid dat een dienst voor opvanggezinnen wordt georganiseerd in het kader van een erkend kinderdagverblijf.

Deze laatste mogelijkheid zou evenwel kunnen vervallen in het kader van het nieuwe erkennings- en subsidiëeringsbesluit dat vanaf 01.01.2001 van kracht is geworden.

Die diensten sluiten met de aangesloten onthaalmoeders een overeenkomst die evenwel niet de juridische waarde van een arbeidsovereenkomst heeft. Deze onthaalmoeders worden tot op heden beschouwd als vrijwilligsters aan wie een vergoeding wordt betaald.

De bedragen die zij ontvangen worden dus fiscaal vrijgesteld aangezien de fiscus die bedragen niet als loon maar als kostenvergoeding beschouwt.

De aangesloten opvanggezinnen hebben in de praktijk geen eigen statuut, wat vanzelfsprekend voor een aantal nadelen zorgt voor hen. Wij vermelden de drie belangrijkste :

- Het feit dat hun inkomen een forfait per dag en per daadwerkelijk opgevangen kind is, wat geen enkele financiële waarborg biedt wanneer bijvoorbeeld een of ander kind afwezig is of wanneer een onthaalmoeder zelf ziek is.
- Hun beroep wordt beschouwd als het verlengstuk van de “natuurlijke” moederfunctie van de vrouw en niet als een volwaardig beroep.
- Het ontbreken van een verloning, dus van een toegang tot de vervangingsinkomens in geval van werkloosheid, ziekte en pensionering, hetgeen erop neerkomt dat zij volledig afhankelijk zijn van afgeleide rechten.

¹ In de Franse gemeenschap kan een aangesloten onthaalmoeder maximum drie kinderen van 0 tot 6 jaar opvangen met inbegrip van haar eigen kinderen jonger dan 3 jaar.

In de Duitstalige gemeenschap mag zij maximum vijf kinderen van 0 tot 7 jaar van wie er maximum drie de leeftijd van 0 tot 3 jaar, opvangen.

In de Vlaamse gemeenschap mag de aangesloten onthaalmoeder maximum vier kinderen van 0 tot 12 jaar opvangen met inbegrip van haar eigen kinderen tot 3 jaar. Er mogen maximum 8 kinderen tegelijktijd aanwezig zijn met inbegrip van de eigen kinderen tot 6 jaar.

Een van de gevolgen van die situatie is dat de diensten steeds minder kandidaat-onthaalmoeders vinden hetgeen het tekort aan opvangmogelijkheden voor kleine kinderen enkel maar groter maakt.

In dat verband moet er worden aan herinnerd dat de aangesloten onthaalmoeders een zeer grote rol spelen in het stelsel van opvang van kinderen van 0 tot 3 jaar. In de Franse gemeenschap staan zij in voor 45% van de gesubsidieerde opvang van de allerkleinsten, in de Vlaamse gemeenschap voor 64% en in de Duitstalige gemeenschap voor 88%². De aangesloten onthaalmoeders vangen dus globaal gezien meer kinderen op dan de kinderdagverblijven.

In de Vlaamse gemeenschap zijn er momenteel 7.925³ en in de Duitstalige gemeenschap 72 aangesloten onthaalmoeders. In de Franse gemeenschap zijn er momenteel ongeveer 2.700 aangesloten onthaalmoeders en het aantal beschikbare plaatsen in de drie gemeenschappen is verre van toereikend om het aantal vragen in te vullen. Als antwoord op de behoeften in die sector moet de komende jaren dan ook voor veel nieuwe opvangmogelijkheden worden gezorgd, zowel in de gemeenschappelijke opvangplaatsen als bij de aangesloten onthaalmoeders thuis.

Om te voldoen aan die toenemende vraag moet het beroep van aangesloten onthaalmoeder aantrekkelijker worden gemaakt en moet aan de betrokkene een beroeps- en sociaal statuut worden toegekend opdat zij onder meer het voordeel van de eigen rechten inzake sociale zekerheid kan genieten. Het feit dat meer mensen door het beroep zouden worden aangetrokken, zou het ook mogelijk maken striktere criteria inzake opleiding en/of vervolmaking op te leggen waardoor de kwaliteit van de kinderopvang zou verbeteren.

Aan het beroep aangesloten onthaalmoeder zou een echt beroepsstatuut moeten worden gegeven, uitgewerkt in nauwe samenwerking met de betrokkenen, om hen zo aan te zetten om zich aan te sluiten. Dit is de doelstelling van dit advies.

Voorstel van statuut

De Raad stelt voor de aangesloten onthaalmoeders een statuut van werknemer in loondienst te bezorgen door te voorzien in hun indienstneming als bediende in het kader van een overeenkomst voor tewerkstelling van huisarbeiders, bedoeld in titel VI van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten (ingevoegd door de wet van 6 december 1996). Dit type overeenkomst zal het recht op alle sociale-zekerheidsvoorzieningen openen.

De onthaalmoeders die geen arbeidsovereenkomst zouden wensen te ondertekenen, zouden moeten kiezen voor het statuut van zelfstandige en zich aanpassen aan de regels en voorwaarden die eigen zijn aan dat type statuut. Het instappen in dat type arbeidsovereenkomst zou dus facultatief blijven.

Er werd gekozen voor de overeenkomst voor huisarbeid om verschillende redenen, namelijk :

*** het toepassingsgebied (art. 119.1)**

Onder huisarbeiders verstaat men de werknemers “die tegen loon arbeid verrichten onder het gezag van een werkgever, in hun woonplaats of op elke andere door hen gekozen plaats, zonder dat zij onder het toezicht of de rechtstreekse controle van deze werkgever staan”.

Wij menen dat mits de band van ondergeschiktheid⁴ wordt versterkt, de aangesloten onthaalmoeders in dit juridisch kader zouden kunnen passen. Pro memorie, de aangesloten onthaalmoeders krijgen reeds richtlijnen van de diensten en worden onderworpen aan evaluatie en toezicht.

Hun huidige situatie wordt dus gekenmerkt door het bestaan van een bepaalde band van ondergeschiktheid ten aanzien van de diensten die ook fungeren als bemiddelaar tussen de onthaalmoeders en de ouders.

Dit indachtig moet nog worden bepaald wie de werkgever zal zijn en hier komen twee mogelijkheden in aanmerking :

- ofwel het ONE, Kind en Gezin en de Dienst für Kind und Familie;
- ofwel de diensten die momenteel belast zijn met de begeleiding van de onthaalmoeders.

² De in dit document aangehaalde cijfers werden bezorgd door het ONE, de Dienst für Kind und Familie van het Ministerie van de Duitstalige gemeenschap en door Kind en Gezin.

³ Volgens het Katholiek Vormingswerk van Landelijke Vrouwen (KVLV) zijn er in Vlaanderen een aantal mannen die het beroep van bij een dienst aangesloten onthaalvader uitoefenen.

⁴ Bijvoorbeeld : de dienst zorgt voor de werkroosters voor de opvang, de wekelijkse supervisie, verplichte voortgezette opleiding, enz...

In dit verband wil de Raad niet dat de ouders, zoals dit in Frankrijk het geval is, als werkgevers kunnen worden beschouwd.

- **de bepalingen van de artikelen 119.3 §1° en 119.4. §4° zouden het mogelijk kunnen maken dat de terugbetaling van de kosten voor kinderopvang in aanmerking worden genomen**

Er is immers bepaald dat de werkgever ten aanzien van de werknemer(huisarbeider) de voor de uitvoering van het werk nodige hulp, hulpmiddelen en materialen ter beschikking stelt. Bovendien moet de overeenkomst voor tewerkstelling van huisarbeiders de vergoeding van de kosten die verbonden zijn aan de huisarbeid vermelden. Op die manier zullen bijvoorbeeld de volgende kosten in rekening kunnen worden gebracht : de maaltijden evenals alle kosten om de opvanglokalen in regel te brengen met de veiligheidsnormen.

- **het feit dat de bepalingen betreffende de maximum arbeidsduur niet van toepassing zijn op de huisarbeiders**

Thans werken de meeste onthaalmoeders ruim meer dan 40u/week. Niet zelden werkt een onthaalmoeder immers tot 55u/week. Bovendien is het organisatorisch onmogelijk om de arbeidsduur bijvoorbeeld op 39u/week vast te stellen, inzonderheid buiten het stedelijk gebied, gelet op het tekort aan aangesloten onthaalmoeders.

Maar zodra de aangesloten onthaalmoeders werkneemsters in loondienst worden, bestaat de hoop dat de sociale partners leefbare oplossingen zullen vinden voor de problematiek van de arbeidsduur van die werkneemsters.

Wat betreft de arbeidsduur, stelt de Raad vast dat het systeem dat wordt toegepast voor de slapende waak in bepaalde paritaire comité's niet kan worden overgedragen naar het geval van de erkende en gesubsidieerde opvanggezinnen⁵.

Opleiding

De toekenning van een volwaardig statuut aan de aangesloten onthaalmoeders is een essentieel element van de professionalisering van de sector waarbij ook wordt verwacht dat zij die deze functie willen uitoefenen een opleiding hebben gevolgd. Die opleiding moet worden bepaald in samenwerking met de Gemeenschapsregeringen op basis van de vereisten die voor de uitoefening van het beroep zijn gesteld.

De Raad meent dat de opleiding in kwestie kan worden georganiseerd in het kader van de sociale promotie. Ze zou moeten leiden tot een diploma dat evenwaardig is aan dat van kleuterleidster opdat de onthaalmoeders, indien zij dat wensen, ook in kinderdagverblijven kunnen werken. Er zouden ook andere opleidingen kunnen worden voorzien, zoals opvoedster of orthopedagoge A1, op voorwaarde dat het om pedagogische opleidingen gaat waarbij rekening gehouden wordt met de bijzonderheden van de vroege kinderjaren⁶.

Om vrouwen die willen stoppen met kinderopvang de mogelijkheid te bieden om vervolgens andere vormen van socio-economische inschakeling te vinden buiten de sector van de opvang van kleine kinderen, zou er ook een polyvalente opleiding voor bijvoorbeeld hulpverpleegkundige of ziekenoppas kunnen voorzien worden.

Voor de reeds in functie zijnde onthaalmoeders moet er echter een kwalificerende opleiding voorzien worden met een uurrooster dat compatibel is met hun activiteit.⁷ De kwestie van de stages zou kunnen geregeld worden door de supervisie van hun activiteit als onthaalmoeder door een praktijkleraar of door een medisch-sociaal werker.

Er zou in zekere mate rekening kunnen worden gehouden met de jaren beroepservaring, maar niet op een exclusieve wijze. Men zou ook de reeds gevolgde modules bij door de Gemeenschappen erkende

⁵ In het geval van de slapende waak gaat het om nachtwerkers die gedurende de duur van hun aanwezigheid op de arbeidsplaats mogen slapen, maar die elke oproep van de werkgever of van de personen waarover ze voor de werkgever waken moeten beantwoorden.

⁶ De groep KVLV vindt dat een opleidingsniveau A1 niet realistisch is. In de kinderdagverblijven werken momenteel kinderverzorgsters, deze hebben een beroepsniveau (verzorging) + 7^{de} jaar. Een specifieke opleiding, georganiseerd naar analogie met de opleiding voor kinderbegeleidsters in de buitenschoolse kinderopvang, kan wel haalbaar zijn. Daarnaast moet een vrijstelling voor bepaalde diploma's voorzien worden.

⁷ De groep KVLV vindt de vooropgestelde opleiding voor reeds in functie zijnde onthaalmoeders overtrokken. Er is geen nood aan een dergelijke « herscholing ». Enkel bijkomende eisen aan het nu reeds bestaande systeem van permanente vorming kunnen desgevallend gesteld worden.

vormingsinstellingen of bij omkaderingsdiensten kunnen betrekken bij de berekening van het vereiste aantal uren opleiding.

In dit domein meent de Raad dat men ten aanzien van de vrouwen ouder dan 55 enige tolerantie aan de dag moet leggen. Ze zouden niet verplicht worden om een kwalificatie te behalen. Indien ze verkiezen om dit niet te doen, zouden ze evenwel geen toegang krijgen tot het werknemersstatuut.

Bovendien moet voor de personen die een opleiding willen volgen, worden voorzien in een periode die voldoende ruimte biedt, bijvoorbeeld drie jaar.

Voor de nieuwe onthaalmoeders zou de opleiding, waarvan de inhoud moet worden bepaald in samenwerking met de gemeenschappen, verplicht zijn.

Loon

Op voorwaarde dat de aangesloten onthaalmoeders een diploma kunnen voorleggen dat gelijkwaardig is aan dat van kleuterleidster, stelt de Raad voor dat zij hetzelfde loon zouden krijgen als de kleuterleidsters (zie loonschalen onder voetnoot⁸).

Om schommelingen van de ene op de andere maand te voorkomen die bijvoorbeeld te wijten zijn aan de afwezigheid van een ziek kind, moet het loon worden berekend op grond van de opvangcapaciteit van de onthaalmoeder en niet op basis van het aantal effectief opgevangen kinderen. Elke onthaalmoeder moet dus een loon ontvangen naar pro rata van de opvangcapaciteit en beschikbaarheid.

In dat kader zullen de onthaalmoeders niet langer het recht op belastingvrijstellingen kunnen doen gelden waarvan zij thans het voordeel genieten.

Er zou ook een forfait moeten worden voorzien voor de voeding van de kinderen en een terugbetaling voor de andere kosten die inherent zijn aan de opvang van kinderen, in overeenstemming met de wet van 6 december 1996.

Sociale-zekerheidsbijdragen

Het sluiten van een arbeidsovereenkomst betekent dat de onthaalmoeder en haar werkgever (de diensten of de ONE, Kind en Gezin en de Dienst für Kind und Familie) sociale-zekerheidsbijdragen moeten storten. Hierbij zou er een vermindering van de sociale-zekerheidsbijdragen en zelfs een bijna volledige vrijstelling moeten worden voorzien voor de betrokken werkgevers⁹.

De onthaalmoeders die het in elke gemeenschap toegestane maximaal aantal kinderen niet halen, of die deeltijds kinderen opvangen, zouden een bijdrage storten die in verhouding staat tot hun erkende opvangcapaciteit. De bijdragen zouden dan proportioneel zijn, net zoals de sociale rechten die daaraan verbonden zijn. De kwestie « proportionaliteit » moet uitgediept worden met de diensten en de betrokkenen zelf.

De Raad werd ingelicht over de intentie van Minister Vandenbroucke om een statuut voor de bij een dienst aangesloten onthaalmoeders in het leven te roepen, waardoor ze enkel aan bepaalde sectoren van de sociale zekerheid onderworpen zouden worden en bijdragen zouden moeten betalen op basis van een fictief minimumloon van 1.127,92 EUR).

Dit statuut, waarvan de grote lijnen werden voorgesteld door het Kabinet Vandenbroucke, voldoet evenwel niet voor de Raad, omdat het niets voorziet aangaande het arbeidscontract. Het beperkt zich tot het op punt stellen van een regime sui generis van sociale zekerheid op basis van een fictief salaris.

Toepassing

De Raad wenst dat de federale Ministers die betrokken zijn bij de problematiek van de aangesloten onthaalmoeders dit dossier ernstig onder handen zouden nemen om zo snel mogelijk te kunnen overgaan tot de creatie van een echt beroeps- en sociaal statuut voor deze « werkneemsters ». Hierbij vraagt hij dat de federale Ministers van

⁸ De loonschalen toegepast door de Duitstalige gemeenschap zijn equivalent aan die van de ONE.

⁹ Zie in dit verband de situatie op het gebied van de vermindering van de sociale-zekerheidsbijdragen in de sector van de ondernemingen voor aangepaste arbeid.

Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Financiën zouden overleggen met de Ministers van de gemeenschappen en de gewesten.

De Raad meent immers dat men dringend een oplossing moet vinden die aangepast is aan de arbeidsomstandigheden van de aangesloten onthaalmoeders, die een sleutelrol spelen in het systeem van de kinderopvang. Dientengevolge vraagt hij dat het beroepsstatuut dat in dit advies wordt voorgesteld zo snel mogelijk zou worden toegepast.

De Raad is zich er echter van bewust dat de toepassing van het in dit advies voorgesteld beroeps- en sociaal statuut een grote verandering zou teweegbrengen in de huidige onzekere situatie van de aangesloten onthaalmoeders. Enerzijds is de Raad ervan overtuigd dat zulk statuut diegenen die het beroep uitoefenen en ook de sector van de kinderopvang zelf aanzienlijk zal vooruithelpen. Anderzijds geeft de Raad zich wel rekenschap van het feit dat de betrokken partijen dit voorstel thans jammer genoeg niet aanhangen¹⁰.

Om rekening te houden met het standpunt van het Katholiek Vormingswerk van Landelijke Vrouwen (KVLV), stelt de Raad een compromis voor waarbij de aangesloten onthaalmoeders, gedurende een overgangperiode van drie jaar, zouden moeten kiezen tussen het werknemersstatuut dat in dit advies wordt voorgesteld of het statuut dat voorzien wordt door Minister Vandenbroucke. Op het einde van deze periode zou het laatstgenoemde statuut enkel verlengd kunnen worden na de evaluatie van de toepassing ervan.

Financiering

Voor de uitvoering van het beroeps- en sociaal statuut zoals voorgesteld in dit advies, zouden de Gemeenschappen bijkomende financiële middelen moeten toekennen zodat zij alle kosten kunnen dragen die voortvloeien uit de invoering van dit statuut : gewaarborgd loon, lidmaatschap van een sociaal secretariaat, lonen en sociale bijdragen, financiering van opleidingen...

Er zou een stelsel van medefinanciering kunnen worden voorzien volgens hetwelk de verschillende overheden (Gewesten, Gemeenschappen en federale Staat) zouden tussenkomen met het oog op de concretisering van een echt beroepsstatuut.

De Raad wenst ook dat men het potentiële nadelige effect op de fiscale ontvangsten van de toepassing van het voorgesteld nieuw sociaal en beroepsstatuut zou berekenen.

Rekening houdend met de mogelijkheid dat sommige onthaalmoeders minder zouden verdienen, vraagt de Raad bovendien dat men, in het kader van de Hervorming van de personenbelasting die momenteel aan de gang is, een berekening zou maken van de impact van het nieuwe statuut op de fiscale bepalingen met het oog op de verlichting van de belastingdruk op de lage lonen en ook van de verminderingen voor beroepskosten.

De Raad herinnert bovendien aan het tekort aan opvangplaatsen, en vraagt hij dat de sector van de kinderopvang in zijn totaliteit zou geherfinancierd worden, met inbegrip van de collectieve opvang, en dit uit respect voor de keuze van de vele ouders die er hun kinderen zouden willen inschrijven.

¹⁰ In tegenstelling tot de terreinwerkers in de Franse Gemeenschap toont de KVLV in Vlaanderen zich geen voorstander van het sluiten van een arbeidsovereenkomst met de aangesloten onthaalmoeders. Uit een enquête die deze dienst verrichtte bij 2.800 onthaalmoeders blijkt namelijk dat zij hun autonomie en vrijheid wensen te behouden, en denken dat dit niet te verzoenen valt met een statuut van werknemer in loondienst. Volgens de KVLV komt het ontwerp van sociaal statuut voorzien door de heer Vandenbroucke aldus aan hun eisen tegemoet.

BIJLAGEN

Wetsvoorstel tot aanvulling van de reglementering betreffende de sociale zekerheid van de werknemers met het oog op de instelling van een statuut voor de aangesloten onthaalmoeders, ingediend door de dames Magda De Meyer en Colette Burgeon - SP - PS (26 april 2000) - Kamer van Volksvertegenwoordigers

Samenvatting

Dit wetsvoorstel wil de (door de Gemeenschappen erkende en gesubsidieerde) aangesloten onthaalmoeders onderbrengen in het toepassingsgebied van de sociale zekerheid voor werknemers voor wat betreft de stelsels voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, werkloosheid, pensioen, kinderbijslag, beroepsziekten en arbeidsongevallen. De sociale-zekerheidsbijdragen zouden dan worden berekend op basis van een minimumloon. De werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid zijn ten laste van de Gewesten en/of Gemeenschappen via de financiering van de onthaaldiensten waaronder de aangesloten onthaalmoeders vallen en die op hun beurt de RSZ-bijdragen doorstorten.

De persoonlijke bijdragen vallen ten laste van de aangesloten onthaalmoeders en worden afgehouden op de dagvergoeding die zij per kind ontvangen.

De onthaalmoeders die minder dan vier kinderen opvangen of slechts aan deeltijdse kinderopvang doen, storten een bijdrage die evenredig is met hun erkende opvangcapaciteit. De bijdragen (zowel de persoonlijke als werkgeversbijdragen) zouden aldus eveneens proportioneel zijn, net als de sociale rechten die eraan verbonden zijn.

Wat de sociale zekerheid betreft, worden de bijdragen voor de betrokkenen gestort als werkten deze tegen een minimumloon. Dit betekent dat de aangesloten onthaalmoeders een maandelijkse persoonlijke bijdrage betalen van ongeveer 61,98 EUR. Bij ziekte of ongeval kunnen ze hun rechten op vergoedingen doen gelden; bij stopzetting van hun activiteiten kunnen zij (indien nodig) onder de werkloosheidsregeling vallen. Daarnaast hebben ze ook pensioensrechten.

Loon

In dit voorstel is geen sprake van loon aangezien er geen arbeidsovereenkomst is tussen de onthaalmoeder en de dienst van aangesloten onthaalmoeders. Wat het "loon" betreft, is er dus geen wijziging ten opzichte van de huidige situatie.

Sociale-zekerheidsbijdragen

De bijdragen worden gestort op basis van een fictief minimumloon.

Opleiding van de aangesloten onthaalmoeders

Op dit vlak is niets voorzien.

Toepassing

Het voorstel luidt om, tijdens de overgangperiode, de aangesloten onthaalmoeders die deze activiteit reeds uitoefenen de keuze te laten : ofwel onder de huidige regeling blijven, ofwel opteren voor een nieuw statuut. Vanaf 2001 mogen alle nieuw aangesloten onthaalmoeders hun huidige activiteiten enkel nog uitoefenen onder het nieuwe sociale statuut.

Opmerkingen

Dit voorstel voorziet niet in het sluiten van een arbeidsovereenkomst tussen de aangesloten onthaalmoeder en de dienst. Het wil enkel de aangesloten onthaalmoeder onderbrengen in het toepassingsgebied van de sociale zekerheid via de betaling van sociale-zekerheidsbijdragen door de betrokkene zelf en de door de Gemeenschappen via de diensten. De toepassing van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten is dus niet voorzien. Dit statuut zou facultatief zijn voor de reeds werkzame onthaalmoeders en verplichtend voor de nieuw aangesloten onthaalmoeders.

Voorstel van minister Vandenbroucke tot toekenning van een sociaal statuut voor de aangesloten onthaalmoeders¹¹

Samenvatting

In overleg met de Gemeenschappen heeft minister Vandenbroucke een sociaal statuut uitgewerkt dat veel weg heeft van wat voorgesteld werd door Magda De Meyer en Colette Burgeon (**voor verdere details : zie voorstel infra**). In het ontwerp van de heer Vandenbroucke verkrijgen de onthaalmoeders ook een sociaal statuut, gebaseerd op een fictief minimumloon van 1.127,92 EUR.

Op die basis worden de sociale-zekerheidsbijdragen voor de onthaalmoeders en de “werkgevers” berekend. Voor de onthaalmoeders betekent dit dat zij aan de RSZ maandelijks 65,60 EUR zullen moeten storten. De werkgeversbijdrage (12% op het minimumloon) valt ten laste van de Gemeenschappen.

Er is nochtans een belangrijk verschil ten opzichte van het voorstel van M. De Meyer en C. Burgeon : het ontwerp van de heer Vandenbroucke voorziet namelijk niet in de uitbetaling van de werkloosheidsvergoedingen voor de aangesloten onthaalmoeders bij de stopzetting van hun activiteiten. Het ontwerp voorziet daarentegen in bepaalde specifieke gevallen in de uitbetaling van een bijkomende vergoeding ten laste van de werkloosheidsbegroting. Het gaat met name om het geval waarbij een onthaalmoeder geacht wordt bijvoorbeeld 4 kinderen op te vangen, maar gedurende een bepaalde periode slechts 3 kinderen opvangt, en dit om redenen die buiten haar wil liggen (het kind is ziek of de ouders zijn met vakantie).

In dat geval heeft de aangesloten onthaalmoeder recht op een vergoeding van 7,62 EUR per dag en per niet opgevangen kind. Via die maatregel kunnen de schommelingen in het inkomen van de aangesloten onthaalmoeder worden beperkt doordat ze meer zekerheid krijgt, tot op heden hebben de aangesloten onthaalmoeders immers te kampen met een sterk variërend inkomen. Die bijkomende vergoeding moet aldus de ongewilde schommelingen tegengaan.

¹¹ De gegevens in dit gedeelte zijn afkomstig van het kabinet Vandenbroucke en zijn niet rechtstreeks overgenomen uit de tekst van zijn ontwerp, daar we nooit de beschikking hebben gehad over dat document omdat het ontwerp nog op de onderhandelingstafel ligt. Een definitieve versie van het ontwerp wordt waarschijnlijk openbaar gemaakt in de loop van het eerste semester 2001.

Wetsvoorstel houdende de sociale bescherming van opvangouders, ingediend door mevr. Greta D'Hondt (16 mei 2000) – CVP – Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

Samenvatting

Voornoemd wetsvoorstel wil de opvangouders naar keuze het statuut van werknemer of het zelfstandigenstatuut verlenen.

Het statuut van werknemer is gebaseerd op de arbeidsovereenkomst inzake huisarbeid zoals bedoeld in titel VI van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.

Wie zich als zelfstandige opvangouder wil vestigen, moet voldoen aan de regels en voorwaarden die gelden voor het zelfstandigenstatuut en aan de bijzondere regels waarin desgevallend kan worden voorzien (bij K.B.).

De diensten waarbij de opvangouders zijn aangesloten, worden beschouwd als de werkgevers en dienen tevens te zijn erkend door de Gemeenschappen en/of Gewesten.

Bezoldiging

In het raam van de loonactiviteit dient het bevoegde paritair comité een voorstel van CAO uit te werken dat bij K.B. bindend moet worden verklaard. De bezoldiging zal normaal worden belast.

Sociale-zekerheidsbijdragen

Het wetsvoorstel voorziet tevens in de vermindering van de sociale-zekerheidsbijdragen voor werkgevers. De desbetreffende werkgevers zullen dezelfde vermindering van de sociale-zekerheidsbijdragen kunnen genieten als de werkgevers van de beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen en diensten voor gezins- en senioren hulp.

Toepassing

Het sociaal statuut zoals beschreven in dit wetsvoorstel zou verplicht zijn voor diegenen die opteren voor het beroep van opvangouder wanneer dit wetsvoorstel reeds in werking is getreden. Voor diegenen die dit beroep nu reeds uitoefenen, zou het sociaal statuut facultatief zijn.

Het is niet de bedoeling diegenen die reeds werkzaam zijn als opvangouder te verplichten om tot het sociaal statuut toe te treden. Het is wel de bedoeling om diegenen die zich als opvangouder aandienen te laten ressorteren onder de sociale bescherming van de zelfstandigen of die van de werknemers voor zover zij aangesloten zijn bij een dienst en ze voldoen aan de erkenningsvoorwaarden.

Voorstel van Vie Féminine tot toekenning van een sociaal statuut voor de aangesloten onthaalmoeders

Samenvatting

Dit voorstel beoogt de toekenning van het statuut van werknemer aan de aangesloten onthaalmoeders op grond van een arbeidsovereenkomst inzake huisarbeid overeenkomstig de bepalingen van titel VI van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.

Bezoldiging

Luidens het voorstel zou hen een loon evenwaardig aan dat van kleuterleidster worden toegekend omwille van de harmonisering van de statuten binnen de sector en aanwerving van kleuterleidsters.

Sociale-zekerheidsbijdragen

De bedragen worden gestort door de onthaalmoeders en de diensten die hen tewerkstellen mits deze laatste de noodzakelijke subsidies ontvangen vanwege de Franse Gemeenschap.

Opleiding

Voor de nieuwe onthaalmoeders: diploma's van kleuterleidster en onderwijzeres in het raam van het voltijds onderwijs, en diploma dat erkend is het raam van het onderwijs voor sociale promotie.

Voor de onthaalmoeders die reeds werkzaam zijn, zou men dienen uit te gaan van het besluit betreffende de ziekenhulpverlening, dat rekening houdt met de basisopleiding, de anciënniteit van de werkneemsters, en dat voor de anderen een bepaald aantal uren vorming in het onderwijs voor sociale promotie (bijv. 150 lessen) met einddatum voorstelt.

Toepassing

Dit statuut zou verplicht zijn voor de nieuw aangesloten onthaalmoeders en voor de onthaalmoeders die dit beroep reeds uitoefenen; voor deze laatsten wordt evenwel in een overgangsperiode van twee of drie jaar voorzien zodat ze zich in regel kunnen stellen.

Voorstel van decreet betreffende het statuut van de aangesloten onthaalmoeders, ingediend door de h. Etienne en mevr. Corbisier-Hagon (29 maart 2000) – PSC
Parlement van de Franse Gemeenschap¹²

Samenvatting

Bevordering van het sluiten van een arbeidsovereenkomst overeenkomstig de bepalingen van titel VI van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten tussen de onthaalmoeder en de dienst die haar tewerkstelt, hetgeen toegang geeft tot rechten inzake sociale zekerheid.

Bezoldiging

Het ONE bepaalt de forfaitaire bezoldiging die wordt toegekend aan de aangesloten onthaalmoeder. Het moet gaan om een vast bedrag dat wordt aangepast aan de evolutie van de levensstandaard.

Door de bevordering van de loutere vaststelling van een forfaitair bedrag, ontvangt elke onthaalmoeder een vast inkomen naar gelang van het aantal kinderen dat ze mag opvangen, en zal ze dus niet langer onderhevig zijn aan wisselende factoren zoals de afwezigheid van kinderen. In concreto zal de Franse Gemeenschap bijkomende middelen moeten vrijmaken voor het ONE opdat het in staat zou zijn de vaststelling van een forfaitair bedrag realiseren in aansluiting op de inwerkingtreding van dat voorstel van decreet. Door de invoering van dat sociaal statuut en van de vaststelling van een forfaitair bedrag zullen ook de onthaalmoeders een gewaarborgd loon genieten dat niet lager is dan hun huidig loon.

Sociale-zekerheidsbijdragen

Het sluiten van een arbeidsovereenkomst impliceert de storting van de sociale bijdragen uit hoofde van de onthaalmoeder en haar werkgever, en geef bijgevolg toegang tot de rechten inzake sociale zekerheid.

Opleiding

De noodzakelijke opleiding dient te worden bepaald door de Franse Gemeenschapsregering naar gelang van de eisen van het beroep. De Regering dient tevens tegemoet te komen aan de problematiek van de reeds werkzame onthaalmoeders, en dit via overgangsmaatregelen.

Ter waarborging van de kwaliteit van de opvang zal bij besluit worden overgegaan tot de vaststelling van de opleidingsvoorwaarden met het oog op de toegang tot het beroep van aangesloten onthaalmoeder.

Toepassing

De Franse Gemeenschapsregering bepaalt de datum van inwerkingtreding van het decreet voor de aangesloten onthaalmoeders en diensten die reeds werkzaam zijn vóór de inwerkingtreding van dit decreet.

Om te vermijden dat de onthaalmoeders die hun beroep reeds jarenlang uitoefenen zonder verwijl onder deze nieuwe sociale regeling zouden vallen, dient de Regering te voorzien in een termijn waarbinnen kan worden afgeweken van die bepaling zodat de huidige onthaalmoeders en omkaderingsdiensten zich naar die wet kunnen conformeren.

¹² Aangezien de Franse Gemeenschap bevoegd is voor de vaststelling van de regels van de inrichting van de kindersector, kan zij bijgevolg rechtsregels ter zake uitvaardigen. Uitgaande van dit voorstel van decreet kan zij meer bepaald rechtsregels uitvaardigen om de onthaalmoeders en die diensten die hen tewerkstellen te verplichten tot het sluiten van een arbeidsovereenkomst inzake huisarbeid overeenkomstig de bepalingen van titel VI van de wet van 3 juli 1978.

Voorstel van wet tot wijziging van titel VI betreffende de overeenkomst voor tewerkstelling van huisarbeiders van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, met het oog op de toevoeging van de aangesloten onthaalmoeders, ingediend door mevr. Anne-Marie Lizin -PS (januari 2000) - Belgische Senaat

Samenvatting

Dit voorstel beoogt de toepassing van de arbeidsovereenkomst voor huisarbeid op de aangesloten onthaalmoeders. Onder titel VI van de wet van 3 juli 1978, dat betrekking heeft op de overeenkomst voor tewerkstelling van huisarbeider, wordt onder artikel 119.1 een tweede lid ingevoegd, namelijk:

“De bepalingen van Titel VI zijn van toepassing op de arbeidsbetrekkingen en arbeidsovereenkomst van de aangesloten onthaalmoeders”.

In dat voorstel is niets voorzien inzake bezoldiging, sociale-zekerheidsbijdragen, opleiding en toepassing.

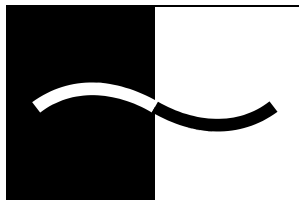
PUERICULTRICES
30/3 32/4 à partir du 01.01.1992

Année	trait. annuel 100% au 01/11/1991	off+lib mensuel 01/12/1991	officiel mensuel 01/10/1992	trait. annuel 100% au 01/11/1992	Off+lib mensuel 01/11/1992	trait. annuel 100% au 01/01/1993	off+lib mensuel 01/01/1993	off+lib mensuel 01/07/1993	officiel mensuel 01/11/1994	libre mensuel 01/12/1994	off+lib mensuel 01/05/1996	off+lib mensuel 01/10/1997	off+lib mensuel 01/06/1999	off+lib mensuel 01/09/2000
18 ANS	11.791,63	1.063,61	1.084,93	12.145,38	1.117,48	12.518,38	1.151,79	1.174,84	1.198,32	1.198,32	1.222,31	1.246,73	1.271,67	1.297,10
1	11.923,78	1.075,54	1.097,08	12.281,49	1.129,00	12.657,07	1.164,55	1.187,86	1.211,60	1.211,60	1.235,85	1.260,54	1.285,75	1.311,48
2	12.055,93	1.087,43	1.109,25	12.417,61	1.142,52	12.795,77	1.177,32	1.200,87	1.224,87	1.224,87	1.249,41	1.274,35	1.299,83	1.325,86
3	12.188,08	1.099,36	1.121,40	12.553,76	1.155,04	12.934,46	1.190,09	1.213,91	1.238,15	1.238,15	1.262,94	1.288,15	1.313,93	1.340,24
4	12.443,12	1.122,36	1.144,87	12.816,42	1.179,23	13.072,74	1.202,80	1.226,87	1.251,39	1.251,39	1.276,45	1.301,94	1.327,97	1.354,56
5	12.712,67	1.146,68	1.169,66	13.094,06	1.204,76	13.355,93	1.228,45	1.253,45	1.278,49	1.278,49	1.304,09	1.330,15	1.356,75	1.383,89
7	12.982,24	1.170,99	1.194,47	13.371,70	1.230,30	13.639,13	1.254,91	1.280,02	1.305,61	1.305,61	1.331,76	1.358,76	1.385,50	1.413,24
9	13.248,67	1.195,32	1.219,26	13.649,34	1.255,85	13.922,32	1.280,97	1.306,62	1.332,73	1.332,73	1.359,40	1.386,54	1.414,28	1.442,59
11	13.521,35	1.219,64	1.244,08	13.927,01	1.281,41	14.205,54	1.307,02	1.333,20	1.359,82	1.359,82	1.87,06	1.414,75	1.443,04	1.471,94
13	13.790,91	1.243,93	1.268,87	14.205,65	1.306,94	14.488,73	1.333,07	1.359,77	1.386,94	1.386,94	1.414,70	1.442,96	1.471,82	1.501,27
15	14.126,36	1.274,20	1.299,76	14.550,16	1.338,72	14.841,16	1.365,52	1.392,84	1.420,68	1.520,68	1.449,11	1.478,07	1.507,61	1.537,78
17	14.461,81	1.304,47	1.330,62	14.895,67	1.370,53	15.193,59	1.397,95	1.425,42	1.454,42	1.454,42	1.483,52	1.513,17	1.513,17	1.574,30
19	14.797,26	1.334,71	1.361,48	15.241,19	1.402,31	15.546,02	1.430,37	1.495,00	1.488,15	1.488,15	1.517,95	1.548,24	1.579,21	1.610,84
21	15.132,71	1.364,98	1.392,34	15.586,70	1.434,11	15.898,43	1.462,79	1.492,07	1.521,87	1.521,87	1.552,36	1.583,35	1.615,03	1.647,35
23	15.468,16	1.395,22	1.423,21	15.932,22	1.465,89	16.250,86	1.495,22	1.525,14	1.555,61	1.555,61	1.586,77	1.618,45	1.650,82	1.683,87
25	15.803,61	1.425,49	1.454,07	16.277,71	1.497,67	16.603,26	1.527,64	1.558,21	1.589,34	1.589,34	1.621,17	1.653,55	1.686,62	1.720,38
27	16.139,06	1.455,75	1.484,93	16.623,22	1.529,48	16.955,69	1.560,01	1.591,30	1.623,08	1.623,08	1.655,58	1.688,65	1.722,41	1.756,90
29	16.474,51	1.485,98	1.515,79	16.968,73	1.561,26	17.308,10	1.592,49	1.624,37	1.656,82	1.656,82	1.689,99	1.723,75	1.758,21	1.793,41

JAARLIJKSE EN MAANDELIJKSE BASISWEDDE
VOOR DE PERSONEELSLEDEN VAN DE VOORZIENINGEN VOOR KINDEROPVANG

WEDDESCHAAL
KINDERVERZORGSTERS

Anciënniteit	Vereffeningspercentage 100% vanaf 01.11.1994		Vereffeningspercentage 124,34% vanaf 01.09.2000	
	Jaar (euro)	Maand (euro)	Jaar (euro)	Maand (euro)
18j/0	12.618,33	1.051,52	15.689,60	1.307,46
1	12.757,25	1.063,09	15.862,33	1.321,84
2	12.896,19	1.074,67	16.035,12	1.386,25
3	13.035,08	1.086,25	16.207,80	1.350,65
4	13.303,23	1.108,58	16.541,22	1.378,41
5	13.586,72	1.132,20	16.893,72	1.407,79
7	13.870,19	1.155,83	17.246,18	1.437,16
9	14.153,65	1.179,45	17.598,63	1.466,54
11	14.437,12	1.203,08	17.951,11	1.495,91
13	14.720,59	1.226,70	18.303,57	1.525,29
15	15.073,02	1.256,08	18.741,77	1.581,80
17	15.425,45	1.285,45	19.179,99	1.598,32
19	15.777,88	1.314,80	19.618,19	1.634,83
21	16.130,31	1.344,18	20.056,42	1.671,35
23	16.482,71	1.373,55	20.494,60	1.707,86
25	16.835,14	1.402,93	20.932,80	1.744,38
27	17.187,57	1.432,28	21.371,02	1.780,92
29	17.540,00	1.461,66	21.809,23	1.917,43

CONSEIL DE L'ÉGALITÉ DES CHANCES ENTRE HOMMES ET FEMMES
RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN
RAT FÜR CHANCENGLEICHHEIT ZWISCHEN MÄNNER UND FRAUEN

**ADVIES NR. 43 VAN 26 JUNI 2001 VAN DE RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN BETREFFENDE HET
ONTWERP VAN ORIËNTATIENOTA VAN DE FEDERALE STAAT ROND EEN NATIONAAL PLAN
TER BESTRIJDING VAN HET GEWELD TEGEN VROUWEN.**

Advies van 20 april 2001 van het Bureau van de Raad van de Gelijke Kansen betreffende het ontwerp van oriëntatienota van de federale staat rond een nationaal plan ter bestrijding van het geweld tegen vrouwen.

In een schrijven van 20 maart 2001 werd door Laurette Onkelinx, Vice-Eerste Minister, Minister van Werkgelegenheid en van Gelijke-Kansenbeleid, aan de Raad van de Gelijke Kansen gevraagd om een advies te geven over het ontwerp van oriëntatienota van de federale staat rond een nationaal plan ter bestrijding van het geweld tegen vrouwen.

Deze oriëntatienota, hierna steeds aangeduid met de term “ nota ”, is het gevolg van een samenwerking tussen de kabinetten van Guy Verhofstadt, Eerste Minister, Laurette Onkelinx, Vice-Eerste Minister, Minister van Werkgelegenheid en van Gelijke-Kansenbeleid, Antoine Duquesne, Minister van Binnenlandse Zaken en Marc Verwilghen, Minister van Justitie en werd voorgesteld op de persconferentie van woensdag 7 maart 2001.

Dit advies zal de structuur van de nota volgen. Eerst wordt dus het kader geschetst, daarna de functies van het nationaal plan en in het laatste punt de oriëntatielijnen op het niveau van de federale staat. De aanbevelingen van de Raad worden binnen de diverse punten onmiddellijk verwerkt, maar worden in het vet gedrukt om zo overzichtelijker te zijn.

1. Het kader.

In het eerste deel van de nota wordt het algemeen kader gegeven.

Hier wordt o.a. gewezen op de Conventie betreffende de uitschakeling van elke vorm van discriminatie tegenover vrouwen, aangenomen door de algemene Vergadering van de Verenigde naties in december 1979 en van kracht in 1981. In december 1993 heeft de Algemene Vergadering de Verklaring betreffende het wegwerken van het geweld tegenover vrouwen goedgekeurd, die onder andere de Staten verzoekt “de mogelijkheid te onderzoeken om nationale actieplannen ter bevordering van de bescherming van de vrouw tegen elke vorm van geweld uit te werken, of bepalingen daartoe in de bestaande plannen in te voegen, rekening houdend, in voorkomend geval, met de medewerking die de ngo’s in staat zijn te leveren, voornamelijk deze die specifiek bij het probleem betrokken zijn”.

Rekening houdende met het doel van deze nota zoals hierboven omschreven, namelijk het bevorderen van de bescherming van de vrouw tegen elke vorm van geweld, vindt de Raad het nodig om een opsomming te geven van de belangrijkste vormen van geweld, evenals van deze die weerhouden worden voor het nationaal plan:

- **intra-familiaal geweld;**
- **geweld op school ;**
- **geweld op het werk ;**
- **geweld op openbare plaatsen en in het openbaar vervoer ;**
- **mensenhandel, seksuele uitbuiting en prostitutie;**
- **aanzetten tot geweld ;**
- **geweld specifiek op vrouwen gepleegd in oorlogen, tijdens bezettingen, in bepaalde politieke regimes,...**

Er moet ook een opsomming komen van de verschillende manieren waarop het geweld zich voordoet:

- **geweld tussen individuen: fysiek, psychisch en seksueel ;**
- **collectief/ politiek geweld : ontzeggen van rechten, vrijheidsbeperking,...**

Er is ook een beschrijving nodig van de risicogroepen op basis van de plaats waar en de wijze waarop het geweld plaatsvindt : baby’s, kinderen en meer specifiek jonge meisjes, adolescenten (familie, school), jonge volwassenen (werk), oudere vrouwen (familie, rusthuizen).

2. De functies van een nationaal actieplan.

In het tweede deel worden de functies van een nationaal actieplan tegen het geweld op vrouwen voorgesteld:

- het erkennen van de omvang van geslachtsgebonden geweld via een officiële tekst die dit fenomeen sterk en als dusdanig aan de kaak stelt;
- de actie van de overheid op dit vlak doen passen in een algemeen beleid voor de bevordering van de gelijkheid van de geslachten en de systematisering voorzien van “gender mainstreaming” bij het invoeren van de maatregelen;
- zo volledig mogelijk de bestaande middelen voorstellen om actie te ondernemen tegen het geweld, met het oog op het informeren van en het verbeteren van de samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen, ook met het oog op de evaluatie van de wetgeving en de georganiseerde programma’s, en ook om te komen tot het vastleggen van nieuwe doelstellingen, de installatie van pilootexperimenten en het voorstellen van de goede praktijk.

3. Eerste oriëntatielijnen op het niveau van de federale staat.

In een eerste punt “Voorbeschouwingen” wordt in grote lijnen een overzicht gegeven van de bestaande wetgeving en specifieke maatregelen rond geweld binnen het gezin, seksueel geweld en mensenhandel met als doel seksuele uitbuiting.

Het tweede punt bespreekt dan de eigenlijke weerhouden actielijnen.

De prioriteit ligt volgens de regering niet bij het opstellen van nieuwe wetten, maar wel bij:

- het waken over de toepassing van de bestaande bepalingen;
- deze bepalingen evalueren;
- het verderzetten van bepaalde pistes, zoals de opleiding van het betrokken personeel, de samenwerking van de overheden en de betrokken departementen, de internationale verhoudingen en de hulp aan de ontwikkeling, de systematisering van “gender en mainstreaming”,...

Dit plan zet actielijnen uit op het vlak van:

- het geweld binnen het huisgezin;
- mensenhandel gericht op seksuele uitbuiting;
- ontwikkelingssamenwerking.

A. Op het vlak van het geweld binnen het huisgezin.

In de tekst worden de termen geweld binnen het huisgezin, intra-familiaal en partnergeweld door elkaar gebruikt. Wat betreft de wet van 24 november 1997 wordt er zelfs gesproken van geweld binnen het echtpaar. Dit zal hier wellicht gaan om een vertaalfout, maar het is belangrijk om duidelijk te zijn over de te gebruiken termen en over de te behandelen thematiek.

In de eerste alinea wordt gewezen op een studie van het Limburgs Universitair Centrum van 1998 waarin wordt gemeld dat 13,4% van de vrouwen ooit het slachtoffer werd van één of andere vorm van fysiek en/of seksueel geweld door hun partner.

Hieruit blijkt dat de nadruk waarschijnlijk ligt op het partnergeweld en dat de andere aspecten van het intra-familiaal geweld niet direct aan bod komen. Maar op andere momenten in de tekst, wat betreft de concrete acties, wordt dan weer melding gemaakt van “geweld binnen het gezin”.

De gegeven cijfers maken geen onderscheid tussen fysiek en seksueel geweld, hoewel deze toch uit deze studie kunnen afgeleid worden. Zo werd bijna 50% van de vrouwen ooit geconfronteerd met één of andere vorm van

fysiek geweld. Bij ongeveer 28% van deze slachtoffers wordt dit geweld gepleegd door de partner. 43,9% van de vrouwen werd ooit geconfronteerd met één of andere vorm van seksueel geweld en 20,9% hiervan werd gepleegd door de partner.

De Raad is van oordeel dat er meer duidelijkheid moet zijn over de gebruikte terminologie en de te behandelen thematiek. Daarbij gaat de voorkeur van de raad uit naar het gebruik van de term “intra-familiaal geweld” zodat ook het geweld t.a.v. o.a. (klein)kinderen en (groot)ouders hier mee behandeld wordt. Het is ook belangrijk dat zowel het fysieke als het seksuele geweld aangepakt worden want beide vormen komen binnen de familie voor. Bovendien zijn veel van de specifieke maatregelen ook van groot nut bij geweld gepleegd buiten de familie.

In de tweede alinea wordt vermeld dat de federale staat en de federale instellingen een prioriteit moeten maken van het gevecht tegen het geweld binnen het huisgezin en dat zij erover zullen waken om de samenwerking op dit punt te versterken, in het bijzonder op het vlak van de preventie, slachtofferhulp en de behandeling van de plegers.

Dit is zeer vaag en ook in de hierna beschreven acties komen deze zaken te beperkt aan bod. Op het vlak van de slachtofferbejegening worden wel een aantal concrete punten aangeraakt, op het vlak van preventie al veel minder en over daderhulp wordt er verder met geen woord gerept.

Het is wel zo dat de gemeenschappen en gewesten hier zeker moeten bij betrokken worden, maar er zouden toch al iets duidelijkere en concretere lijnen kunnen uitgezet worden. Er moet dan wel voor gezorgd worden dat deze samenwerking met de gemeenschappen tot concrete maatregelen en projecten kan leiden.

De Raad is van mening dat er op het vlak van preventie zeker een algemeen preventiebeleid moet ontwikkeld worden t.a.v. bepaalde groepen.

Bovendien zou duidelijk moeten onderzocht worden in hoeverre het meemaken door een kind van intra-familiaal geweld invloed heeft op het eventueel zelf gewelddadig worden.

Inzake slachtofferzorg zou er zeker moeten op gewezen worden dat het in eerste instantie de dader van het geweld is die het huis zou moeten verlaten en niet het slachtoffer, zoals nu meestal het geval is.

De slachtoffers moeten nu vaak onderdak zoeken in de vluchthuizen. Wat betreft de vluchthuizen moet er zeker bekeken worden of zij over voldoende middelen beschikken om efficiënt te functioneren.

Bovendien moeten er duidelijke richtlijnen komen zodat de verschillende betrokkenen (politiediensten, geneesheren, parket) op een eenvormige manier reageren in dergelijke situaties. Hierbij kan gewezen worden op de projecten in Seattle en de intenties van de provincie Antwerpen om de verworven kennis in Seattle in de praktijk om te zetten.

Er moet ook op gewezen worden dat het recht op privacy geen excuus kan zijn voor de politiediensten om niet op te treden in gevallen van intra-familiaal geweld.

Wat betreft daderhulp is de Raad van oordeel dat er te weinig studies over de dader bestaan.

Bovendien zou er de mogelijkheid moeten zijn tot het volgen van een daderbehandeling en zou er ook meer duidelijkheid moeten zijn over de manier waarop deze zou moeten uitgevoerd worden en aan welke voorwaarden zou moeten voldaan worden.

Dan volgt een overzicht van de beslissingen die op federaal niveau werden genomen.

Acties die berusten op de samenwerking van meerdere ministeries.

De lancering in september van een campagne “geweld binnen het gezin is een misdrijf”.

De Raad is van oordeel dat in deze campagne voldoende aandacht moet zijn voor het verhogen van de meldingsbereidheid (bij politiediensten, hulpverleners, artsen).

Aanduiden van verbindingsmagistraten op het vlak van de strijd tegen het geweld binnen de betrokken besturen. Dit is zeer vaag en onduidelijk.

Bovendien zou hier kunnen gewezen worden op een coördinerende rol van de diensten van de Minister van Gelijke-Kansenbeleid m.b.t.deze problematiek.

Maatregelen van de Minister van Binnenlandse Zaken.

Voortzetting van de opleiding in geweldbeheersing van toekomstige politieagenten door basiscursussen en bijscholing.

De Raad denkt dat het nodig is dat deze basiscursussen in alle politiescholen en opleidingen min of meer op een gelijkvormige manier gegeven worden.

Bovendien is het beter om de term politiebeambten te gebruiken omdat zowel agenten als officieren de bijkomende en specifieke opleiding kunnen volgen.

Oprichting van een steundienst voor politieke slachtofferbejegening per zone (196 dus). Momenteel zijn er 84 dergelijke steundiensten geïnventariseerd. De lokalen voor onthaal en opvang die speciaal uitgerust zijn voor het onthaal van slachtoffers van daden van fysiek en seksueel geweld bevinden zich meestal in de Steundiensten voor politieke slachtofferbejegening.

De Raad is ook van mening dat een evaluatie van de specifieke opvanglokalen voor slachtoffers van fysiek en seksueel geweld en de daaraan verbonden verplichte specifieke opleiding voor minstens twee politiebeambten per politiecommissariaat, zoals in 1992 opgestart op initiatief van de toenmalige minister van Tewerkstelling en Arbeid en Gelijke-Kansenbeleid Miet Smet, zich opdringt. Er moet o.a. worden nagegaan hoeveel specifieke opvanglokalen er momenteel zijn, hoe deze functioneren, of alle lokalen waarvoor ooit een subsidie is ontvangen nog bestaan en of de personen die de specifieke opleiding hebben gevolgd nog rond deze thematiek werken of eventueel door ander specifiek opgeleid personeel vervangen zijn.

Daarbij is het ook belangrijk dat de specifieke vorming rond het seksueel geweld uitgebreid wordt met een specifieke vorming over intra-familiaal geweld.

Het is ook belangrijk dat de personen die deze specifieke opleiding gevolgd hebben, effectief rond deze problematiek kunnen werken, zodat zij hun ervaring en deskundigheid verder kunnen uitbouwen en uitbreiden.

Mogelijkheid tot regelmatige bijscholing is hier ook nuttig.

Maatregelen van de minister van justitie.

De seksuele agressie set.

Naast een geheel van aanbevelingen voor de politiediensten, het parket en wetsgeneesheren en een informatiebrochure voor slachtoffers van seksueel geweld, bestaat de seksuele agressie set uit een doos met zorgvuldig gekozen materiaal dat specifiek bestemd is voor het opnemen van sporen van seksueel geweld.

De seksuele agressie set, die in 1990 in gebruik werd genomen, werd in 1993 en 1997 geëvalueerd. De nieuwe set werd voorgesteld op 26 februari 1999. Momenteel worden de set en de bijhorende ministeriële richtlijn terug geëvalueerd.

De Raad vindt dat er in dit kader meer aandacht moet besteed worden aan de bekendmaking aan de betrokken diensten van de wet van 22 maart 1999 (Belgisch staatsblad, 20 mei 1999) betreffende de identificatieprocedure via DNA-analyse in strafzaken.

Het op de agenda plaatsen van het College van procureurs-generaal van de kwestie van het gerechtelijk beleid op het vlak van overtredingen op de wet van 24 november 1997 en nieuwe experimenten die uitgevoerd om de gerechtelijke opvolging te verzekeren van de gevallen van het geweld binnen het gezin.

De Raad is hier van mening dat een efficiënte en gecentraliseerde dossieropbouw in het kader van de strafrechtelijke opvolging zeker nodig is. Ervaren en gespecialiseerde politiebeambten per politiezone en gespecialiseerde magistraten kunnen hier automatisch een oplossing bieden. Bovendien is er overleg en een constante samenwerking tussen de betrokken diensten nodig.

Het op de agenda plaatsen van de Hoge Raad voor Justitie van de kwestie van de specifieke opleiding van de magistratuur.

De raad denkt dat een specialisatie bij de magistratuur inzake intra-familiaal geweld en seksueel geweld van zeer groot nut zou kunnen zijn en daarom is ook hier een specifieke vorming vereist. Daarbij kan gedacht worden om de specifieke vorming voor stagiairs rond seksueel geweld die er in het recente verleden is geweest, te evalueren en verder uit te werken en uit te breiden naar intra-familiaal geweld.

Deze vorming was verplicht voor stagiairs, maar de raad is van oordeel dat een verplichte vorming eerder negatief zal werken. De personen die deze vorming willen en kunnen volgen, zowel stagiairs als magistraten, moeten echt gemotiveerd zijn en een grondige selectie van de kandidaten is dan ook nodig.

Videoverhoor.

De wet van 28 november 2000 (Belgisch Staatsblad, 17 maart 2001) betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen bepaalt welke personen gerechtigd zijn om een audiovisuele opname van het verhoor van minderjarigen te bevelen en uit te voeren. Deze wet is niet alleen bedoeld voor minderjarigen die het slachtoffer zijn van seksueel geweld of ernstige mishandeling, maar ook van andere misdrijven zoals verminking van genitaliën, gijzeling of ontvoering. Een ministeriële richtlijn over de audiovisuele opname van het verhoor van slachtoffers of getuigen van misdrijven wordt momenteel voorbereid.

Deze techniek beperkt vooreerst het traumatiserend effect van de secundaire victimisatie door herhaalde verhoren, maar voorkomt, in de mate van het mogelijke, de confrontatie met de verdachte.

De Raad is van mening dat moet bekeken worden of deze techniek ook kan uitgebreid worden naar alle slachtoffers, ook meerderjarige, van seksueel geweld maar ook van intra-familiaal geweld.

Maatregelen van de Minister van Volksgezondheid.

Sensibiliseren van (vooral) huisartsen en artsen/verpleegkundigen op spoedgevallendiensten voor de problematiek van intra-familiaal geweld.

De Raad vindt dat moet onderzocht worden of een dergelijke cursus niet kan ingeschakeld worden in de opleidingen voor geneesheren en verpleegkundigen.

De Raad wil hier ook wijzen op de belangrijke rol die de provinciale coördinatoren hierin al vervuld hebben en nog kunnen vervullen. Ook de Nationale Orde van geneesheren moet hierbij betrokken worden.

(Opnieuw) aanmaken en verspreiden van de “medische steekkaart inzake geweld” en de “medische steekkaart inzake seksueel geweld”.

De Raad wijst er op dat deze medische attesten inzake fysiek geweld en de medische attesten inzake seksueel geweld en de bijhorende informatiebrochure voor artsen in 1999 werden geactualiseerd. Dit alles werd uitgewerkt in een samenwerking tussen de diensten van de toenmalige Minister van Tewerkstelling en Arbeid en Gelijke-kansen beleid, de Directie van de gelijke kansen, de diensten van de toenmalige Minister van Justitie en de Nationale Orde der Geneesheren. Een volledig nieuwe brochure met nieuwe medische attesten vindt de Raad overbodig en verwarrend voor de geneesheren maar een evaluatie op gepaste tijdstippen is wel steeds nodig.

Onderzoek naar een instrument voor artsen dat hen toelaat na te gaan of het hier om mishandeling gaat of niet.

Dit is zeer vaag en onduidelijk wat hier precies mee bedoeld wordt. De (huis)arts moet zo goed mogelijk ingelicht worden om de signalen van geweld te herkennen, maar er moet wel een duidelijk onderscheid zijn tussen de rol van de (huis)arts en de rol van de wetsgeneesheer.

B. Mensenhandel gericht op seksuele uitbuiting

De Raad wijst er op dat de problematiek van de mensenhandel en prostitutie binnenkort op de agenda van de commissie gender en recht zal geplaatst worden om dan te kunnen starten met het voorbereiden van twee aparte adviezen terzake.

Toch wil de Raad nu al zeggen dat er in het kader van het Belgisch Voorzitterschap van de Europese Unie en de bespreking van de eventuele toetreding van kandidaat-lidstaten er kan gewezen worden op de bestrijding van de mensenhandel in sommige van deze kandidaat-lidstaten. In veel van deze kandidaat-lidstaten is de mensenhandel immers een groot probleem.

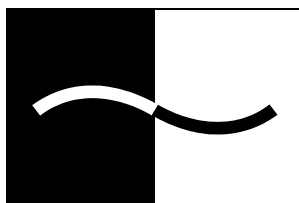
Omwille van de complexiteit van de materie zal pas later een advies over de mensenhandel volgen, evenals een advies over prostitutie.

Besluit

De Raad is tevreden over de doelstellingen en intenties van het plan zoals deze o.a. omschreven worden in hoofdstuk II van deze nota (functies van het plan). Zo is het zeer interessant om een volledig overzicht trachten te verkrijgen over wat er over deze problematieken bestaat en wat er kan aan gedaan worden, wie voor wat moet instaan en hoe de samenwerking effectief kan verlopen.

Maar deze intenties worden soms te vaag ingevuld, want in de actielijnen zijn de concrete maatregelen nog beperkt. De meeste concrete maatregelen zijn deze die al bestaan, wat op zich ook wel goed is, maar hier wordt dan te weinig aandacht besteed aan de verdere uitwerking van deze maatregelen.

De Raad is er zich wel van bewust dat het hier nog om een federale oriëntatienota gaat en dat dus ook de samenwerking met de gemeenschappen en gewesten nog moet op punt gesteld worden, wat voor bepaalde aspecten zeker noodzakelijk is, maar al deze intenties moeten dan zeker nog op een concrete en gecoördineerde manier uitgewerkt worden, wat via deze nota nog zeker en vast niet voldoende het geval is.

CONSEIL DE L'Égalité des CHANCES ENTRE HOMMES ET FEMMES
RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN
RAT FÜR CHANCENGLEICHHEIT ZWISCHEN MÄNNER UND FRAUEN

**ADVIES NR 44 VAN 22 MEI 2001 VAN DE VASTE COMMISSIE ARBEID
VAN DE RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN
OMTRENT HET VOORONTWERP VAN WET BETREFFENDE DE BESCHERMING VAN DE
WERKNEMERS TEGEN GEWELD, PESTERIJEN EN ONGEWENST SEKSUEEL GEDRAG OP HET
WERK
BEKRACHTIGD DOOR HET BUREAU VAN DE RAAD OP 8 JUNI 2001 EN DOOR DE RAAD OP 26
JUNI 2001**

Advies nr 44 van 22 mei 2001 van de vaste commissie arbeid van de Raad van de gelijke kansen voor mannen en vrouwen omtrent het voorontwerp van wet betreffende de bescherming van de werknemers tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk

Bekrachtigd door het bureau van de raad op 8 juni 2001 en door de raad op 26 juni 2001

1. De Vaste Commissie Arbeid van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen brengt een positief advies uit over het voorontwerp van wet, zowel wat betreft de benadering van het probleem als de methodiek. Zij benadrukt evenwel dat om te slagen deze wetgeving zal moeten steunen op de inzet en de medewerking van alle betrokkenen, in het bijzonder van de werkgevers, werknemers en vakbondsorganisaties in de schoot van de ondernemingen en de instellingen. In dit opzicht is de Commissie van mening dat de memorie van toelichting een te kritisch en te eenzijdig oordeel geeft over de koninklijke besluiten aangaande ongewenst seksueel gedrag op het werk, vermits veel vertrouwenspersonen die op basis van deze besluiten werden aangeduid hun werk met grote toewijding hebben vervuld.
2. De Commissie formuleert de volgende kritieken en suggesties.

* **Artikel 1**

Er moet ook verwezen worden naar:

- richtlijn 89/391/EEG van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk, om te onderstrepen dat de wet wel degelijk de bescherming van werknemers betreft waarvoor de federale overheid dus volledig bevoegd is;
- richtlijn 2000/43/EG van 29 juni 2000 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming, die zoals richtlijn 2000/78/EG van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep een definitie geeft van pesterijen (beschouwd als een discriminatie).

Ook de Memorie van Toelichting moet in die richting worden aangepast.

* **Artikel 4**

- **Artikel 32 bis:**

- “de personen bedoeld in artikel 2” zijn ook de derden op de arbeidsplaatsen. Daartoe moet artikel 2, § 3 van de wet van 4.8.1996 uitgevoerd worden, dat de Koning de macht geeft om deze personen in het toepassingsgebied toe te voegen. Artikel 2 van het voorontwerp van K.B. verwijst enkel naar deze derden “voor de toepassing van de bepalingen van dit besluit”. Deze formulering dient te worden aangepast om te laten blijken dat het K.B. art. 2, § 3 van de wet uitvoert;
- er moet ook bepaald worden dat de personen bedoeld in artikel 2 het recht hebben geen slachtoffer te zijn van elke vorm van geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk.

- **Artikel 32 ter:**

- aangezien het voorontwerp naar alle personen bedoeld in artikel 2 van de wet verwijst, is de term “de werknemer” onvoldoende;
- de Commissie vindt het onontbeerlijk dat elkeen van de drie definities een essentiële plaats toekent aan het standpunt van het slachtoffer (zie, op het vlak van OSGW., de Aanbeveling van de Europese Commissie van 27.11.1991, en Corr. Brussel, 30.6.1999, Chr. D.S./Soc. Kron., 2000, p. 295);
- wat betreft geweld op het werk (1°), lijken de termen “persécuté, menacé ou” in het Frans en de term “bedreigd” in het Nederlands overbodig. Het is de memorie van toelichting die deze nuances zou moeten aanbrengen.

- **Art. 32 sexies:**

- gezien de doelstelling van het voorontwerp is het bijzonder betreuenswaardig dat enkel de mannelijke omgangsvorm gebruikt wordt (“un conseiller en prévention”). Er moet op zijn minst in art. 2, § 1 van de wet van 4.8.1996 een bepaling ingevoerd worden die stelt dat alle functiebenamingen die gebruikt worden zowel op vrouwen als op mannen betrekking hebben. Indien dat niet gebeurt moet het in artikel 32 sexies toegevoegd worden met betrekking tot de omschrijving van de preventieadviseur;
- de overgangsbepalingen in artikel 8 van het voorontwerp van K.B. moeten uitgebreid worden naar alle personen die krachtens de verschillende reglementeringen van de gemeenschaps- en gewestregeringen een functie uitvoeren die in verband staat met ongewenst seksueel gedrag of pesterijen. Deze bepalingen betreffen immers enkel de toegang tot de hoedanigheid van preventieadviseur, een federale materie;
- de voorwaarde van 5 jaar ervaring die vastgelegd is in artikel 8, alinea 2 van het voorontwerp van K.B. is overdreven gezien de recentheid van deze reglementeringen; ze moet sterk verminderd of geschrapt worden;
- het is logisch dat artikel 11 van het voorontwerp van wet enkel betrekking heeft op de personen die aangesteld werden op basis van het K.B. van 18.9.1992 of het K.B. van 9.3.1995, maar de memorie van toelichting zou moeten preciseren wat er zal gebeuren met deze besluiten, die bepalingen bevatten die vreemd zijn aan de voorontwerpen van wet en K.B. (in het bijzonder op disciplinair vlak);
- in de memorie van toelichting, onder artikel 32 sexies, moet de zin “bovendien vergt deze problematiek een zeer specifieke aanpak die niet kadert binnen de gewone opleiding van de arbeidsgeneesheer” geschrapt worden. Immers, als de arbeidsgeneesheer niet gekwalificeerd is op het vlak van geweld op het werk, hoe kan hij dan de taken vervullen die hem worden toegewezen door art. 7 van het voorontwerp van K.B.?;
- de Commissie stelt vast dat het, zoals blijkt uit de ervaring van de toepassing van de reglementering inzake ongewenst seksueel gedrag, af te raden is om één enkele persoon te belasten met de taken die vooropgesteld worden door de voorontwerpen. De slachtoffers kunnen immers moeite hebben om zich tot die persoon te wenden op grond van diens geslacht of diens functie in de hiërarchie, en zelfs de unanieme goedkeuring van de vakbondsafgevaardigden is niet die van elk personeelslid. De Commissie beveelt dus aan om naast de preventieadviseur nog vertrouwenspersonen aan te stellen die hem/haar kunnen ondersteunen en dit volgens dezelfde procedure; zij moeten eveneens bescherming genieten.

- **Artikel 32 decies:**

deze bepaling moet in drie worden opgedeeld.

Het eerste gedeelte moet elke persoon die een belang aantoonde het recht toekennen om voor het bevoegde rechtsorgaan in rechte op te treden om de bepalingen van hfst. Vbis te laten respecteren. Men kan hierbij de eerste alinea van art. 19 van de wet van 7.5.1999 als voorbeeld nemen.

Het tweede gedeelte moet een minimale schadevergoeding vastleggen voor het geval het slachtoffer een materiële schadevergoeding eist. Het bedrag van 6 maanden loon waarvan sprake in artikel 32 duodecies, § 4 zou in dit opzicht een absoluut minimum zijn. De Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen heeft dit al voorgesteld in zijn aanbeveling inzake het voorstel voor de wet van 7.5.1999.

Het derde gedeelte zou de voorgestelde bepaling bevatten inzake de injunctiemacht van de gerechten.

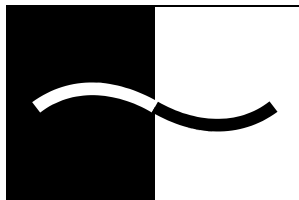
- **Artikel 32 undecies:**

- gelet op het toepassingsgebied van het voorontwerp van wet, stelt de Commissie vast dat het onvermijdelijk is om het vorderingsrecht te erkennen van de andere organisaties dan diegene die werkgevers en werknemers vertegenwoordigen, gezien de wet ook van toepassing is op ‘derden’. De commissie wijst er evenwel op dat deze uitbreiding kan leiden tot misbruik van procedures hetgeen in het nadeel speelt van slachtoffers. De Commissie vraagt de Minister zich er toe te engageren de rechtspraak op het vlak van de bepalingen van de wet op te volgen en geregeld te evalueren. Bovendien meent zij dat vruchtbare samenwerkingsverbanden kunnen worden afgesloten in het belang van de slachtoffers, en stelt zij voor om daarvan melding te maken in de memorie van toelichting;
- de Commissie wijst erop dat volgens de richtlijnen 2000/43 en 2000/78 een organisatie enkel in rechte kan optreden mits de goedkeuring van het slachtoffer.

3. De Commissie vestigt nog de aandacht op drie kwesties van juridisch-technische aard:

- in art. 32 nonies en volgende is het “bevoegde rechtsorgaan” de arbeidsrechtbank indien de zaak van burgerrechtelijke aard is (art. 9 van het voorontwerp). Indien het om een zaak van strafrechtelijke aard gaat is het natuurlijk de correctionele rechtbank die bevoegd is. Maar indien de persoon die een belang heeft een daad van een administratieve overheid aanvecht, kan de Raad van State het bevoegde rechtsorgaan zijn; dit punt zou ook kunnen onderstreept worden in de memorie van toelichting;
 - in art. 6 van het voorontwerp van wet is de wijziging van de wet van 8.4.1965 onvoldoende in het geval van de overheidsdiensten die reeds onderworpen zijn aan deze wet of die eraan onderworpen zullen worden. Bepaalde door het voorontwerp noodzakelijk geworden wijzigingen maken immers niet het voorwerp uit van overleg (in het orgaan dat het CPBW vervangt) maar van onderhandeling;
 - in art. 9 van het voorontwerp van wet dient men eerst orde aan te brengen in artikel 578 Ger.W., die reeds twee punten 9° bevat, alvorens een punt 11° toe te voegen.
4. De Commissie vraagt ook met aandrang aan de federale regering om de weerslag van het voorontwerp van wet op de wet van 7.5.1999 te onderzoeken. Immers:
- indien deze wet en het voorontwerp tegelijk gebruikt worden is er een gedeeltelijk dubbel gebruik met art. 5 van de wet van 7.5.1999;
 - als het voorontwerp leidt tot de gedeeltelijke nietigheid van de Koninklijke Besluiten van 18.9.1992 en 9.3.1995 (zie boven art. 32 sexies), zal art. 5 van de wet van 7.5.1999 geen enkele uitvoering meer kennen;
 - het voorontwerp beantwoordt beter dan de wet van 7.5.1999 aan het begrip “ongewenst seksueel gedrag”, dat voorkwam in het voorstel tot wijziging van de richtlijn (zie advies nr. 40 van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen);
 - de toepassing van het voorontwerp en artikel 5 van de wet van 7.5.1999 zorgt voor een bevoegdheidsconflict tussen de diensten van de arbeidsinspectie (Medische Inspectie/ Inspectie Sociale Wetten);
 - de vernieuwingen die het voorontwerp aanbrengt op het vlak van de bescherming tegen represailles (art. 32 duodecies: § 5, 3° en § 6) moeten worden toegevoegd in art. 23 van de wet van 7.5.1999.
5. Tot slot is de Commissie ervan overtuigd dat het voorontwerp van wet moet worden gevolgd door wijzigingen in de wetgeving op de arbeidsongevallen en de beroepsziekten (in de privé-sector en in de openbare sector) teneinde:
- enerzijds, de erkenning te vergemakkelijken van arbeidsongevallen die rechtstreeks of onrechtstreeks (zelfmoord) worden veroorzaakt door situaties op het werk van geweld, ongewenste seksuele intimiteiten of pesterijen;
 - anderzijds, de erkenning als beroepsziekte te vergemakkelijken van ziektebeelden die het resultaat zijn van dergelijke situaties.

De Commissie vraagt de Federale Minister van Werkgelegenheid om de nodige initiatieven in die zin te nemen.

CONSEIL DE L'EGALITÉ DES CHANCES ENTRE HOMMES ET FEMMES
RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN
RAT FÜR CHANCENGLEICHHEIT ZWISCHEN MÄNNER UND FRAUEN

ADVIES NR. 45 VAN 26 JUNI 2001 VAN DE RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN OVER DE INVLOED VAN DE ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN INZAKE "GENDER EN GEZONDHEID".

Advies nr. 45 van 26 juni 2001 van de Raad van de gelijke kansen voor mannen en vrouwen over de invloed van de arbeidsomstandigheden inzake "gender en gezondheid".

ALGEMENE INLEIDING

De Raad van de gelijke kansen voor mannen en vrouwen is gestart met een kritische analyse van de kansenongelijkheden op het gebied van gezondheid. In het eerste advies heeft de Raad zich toegespitst op de problematiek van osteoporose, de preventie van die aandoening en de daaraan verbonden verplegingskosten.

In dit advies legt de Raad zich toe op het verband tussen beroepsarbeid en de gezondheid en dit in het kader van de genderdimensie. De Raad heeft in het bijzonder aandacht voor de arbeidsongevallen, de beroepsziekten en sommige aspecten van het welzijn op het werk waaronder geweld op het werk.

1. Arbeidsongevallen

Vaststellingen

Uit de resultaten van een studie van het Fonds voor Arbeidsongevallen (FAO) over de «Analyse van de arbeidsongevallen in de privé-sector 1998 volgens het geslacht van het slachtoffer», kunnen wij de volgende elementen afleiden:

- 1) De vrouwen vertegenwoordigen 38,7% van de RSZ-verzekeringplichtigen;
- 2) De bij de RSZ aangegeven arbeidsdagen van de vrouwen vertegenwoordigen 37,6% van het totaal.
- 3) De arbeiders vertegenwoordigen 26,3% van de verzekeringsplichtige arbeiders.
- 4) De bedienden vertegenwoordigen 51,8% van de verzekeringsplichtige bedienden.
- 5) Het FAO verstrekt eveneens de verdeling van de dagen risicoblootstelling en de personeelsbestanden per geslacht en per NACE-code. Ofschoon de vrouwen 38,7% van het totaal personeelsbestand vertegenwoordigen, nemen zij toch 41,4% van de dagen risicoblootstelling voor hun rekening.
- 6) De arbeidsongevallen waarvan vrouwen het slachtoffer zijn, vertegenwoordigen 19,9% van het totaal aantal ongevallen waarvan 12,3% van het totaal aantal ongevallen/arbeiders en 50,4% van het totaal aantal ongevallen/bedienden;
- 7) De ten gevolge van een arbeidsongeval gederfde arbeidsdagen vertegenwoordigen 14,3% van het totaal aantal om die reden gederfde dagen;

Vrouwen worden dus verhoudingsgewijs minder door een arbeidsongeval getroffen dan mannen en deze ongevallen veroorzaken minder gederfde arbeidsdagen.

De verklaring voor die verschillen ligt voor de hand: mannen zijn immers oververtegenwoordigd in de statuten (arbeiders) en de bedrijfstakken (NACE-code) die traditioneel het meest aan risico's voor ongevallen zijn blootgesteld.

In 1998 waren er 138 dodelijke ongevallen. In meer dan 90 % daarvan waren mannen het slachtoffer en dit voornamelijk in de volgende bedrijfstakken:

- bouw (13% van de ongevallen maar slechts 6,7% van het totaal aantal dagen risicoblootstelling);
- Vervoer over land (11,5% van de ongevallen maar slechts 2,6% van het totaal aantal dagen risicoblootstelling);

- Andere diensten aan de ondernemingen (11,5% van de ongevallen maar slechts 10,3% van het totaal aantal dagen risicoblootstelling).

De frequentiegraad¹³ van de arbeidsongevallen ziet er bij de mannen uit als volgt met de volgende hoogste vijf graden:

NACE nomenclatuur	bedrijfstak	frequentiegraad
41	Winning, zuivering & distributie van water	534,56
10/11/12	Winning van steenkool, bruinkool & turf	243,94
19	Leernijverheid & schoeisel	188,17
2	Bosbouw, bosexploitatie	153,85
	Vervaarding van machines & apparaten	106,08

NACE Nomenclatuur	Bedrijfstak	Frequentie- graad
41	Winning, zuivering & distributie van water	119,39
30	Vervaarding van machines & apparaten	58,98
95	Overige diensten	44,72
19	Leernijverheid & schoeisel	30,76
2	Bosbouw, bosexploitatie	27,97
61	Vervoer – water	22,67
91	Diverse verenigingen	22,28
17	Vervaardiging van kleding en bontnijverheid	22,22

We stellen vast dat de frequentiegraad van de arbeidsongevallen in voornoemde drie bedrijfstakken, zowel voor de mannen als de vrouwen, bovenaan de lijst staat daar waar de graden inzake risicoblootstelling voor beiden sterk verschillen.

Voor dit jaar verstrekt het FAO ook de werkelijke en de globale ernstgraden van de ongevallen opgesplitst per geslacht en per Nace-code. Ook hier ligt de ernstgraad bij de vrouwen (0,83%) gemiddeld duidelijk lager dan bij de mannen (2,99%); dit geldt eveneens voor het merendeel van de bedrijfstakken.

De frequentiegraden van de ongevallen bij de mannen en de vrouwen zijn soms omgekeerd evenredig aan de graad van vervrouwelijking of (vermannelijking) van de bedrijfstakken. In de textielsector (NACE-code 17), vertegenwoordigen de vrouwen 40,5% van de personeelsbezetting, 32,8% van de dagen risicoblootstelling en hebben een frequentiegraad van 22,22 en een globale ernstgraad van 0,80%. De mannen vertegenwoordigen 59,5% van de personeelsbezetting, 67,2% van de dagen risicoblootstelling en kennen een frequentiegraad van 44,49% en een globale ernstgraad van 2,81%.

¹³ De frequentiegraad is gelijk aan het aantal ongevallen (dodelijk ongeval of ongeval gepaard gaande met ten minste één dat ongeschiktheid) vermenigvuldigd met 1.000.000 gedeeld door het aantal uren risicoblootstelling).

Wat betreft de spreiding van de arbeidsongevallen per gewest stelt men eveneens grote verschillen vast. Het aantal ongevallen op de weg naar en van het werk ligt hoger in Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen en lager in de provincies Luxemburg en Luik. De ongevallen op de weg naar en van het werk vertegenwoordigen 41% van de dodelijke ongevallen. Het aantal ongevallen op het werk is daarentegen hoger in de provincies Luik en Henegouwen en lager in het Brussels gewest en Vlaams-Brabant.

Voor een grondigere analyse van de genderverschillen in de arbeidsongevallen heeft het FAO speciaal aandacht besteed aan de sector industriële schoonmaak. De ongevallen doen zich daar vaker voor op bepaalde uren van de dag en op bepaalde dagen van de week (mannen: 22,4% op dinsdag; vrouwen: 21,7% op woensdag). Het is aangewezen om naar de oorzaken van deze fenomenen te kijken : houden de arbeidsongevallen op woensdag waarvan vrouwen het slachtoffer zijn verband met degenen die kinderen hebben en voor wie « opvang » een probleem vormt ?

Maar hoe verklaren we dan een oververtegenwoordiging van mannen in de arbeidsongevallen die op dinsdag plaatsvinden ?

Bij de werknemers, zowel bij de mannen als bij de vrouwen, zijn er meer ongevallen wanneer de betrokkene weinig anciënniteit heeft: 40% van de ernstige ongevallen overkomen werknemers met minder dan één jaar anciënniteit en tussen 35 en 40% van alle ongevallen overkomen werknemers met 1 tot 5 jaar ervaring, gemiddelde dat hoger ligt dan voor de werknemers uit de hele privé-sector.

Wat de materiële oorzaken van de ongevallen betreft, zijn er relatief weinig verschillen tussen de mannen en de vrouwen. Bij de vrouwen is er een kleine oververtegenwoordiging van de valpartijen te wijten aan onaangepast schoeisel.

Wat de getuigenissen zo schrijnend maakt, is dat er praktisch nooit verwezen wordt naar gezamenlijke acties (vakbonden, vrouwen). Dergelijke vormen van discriminerend agressief gedrag worden in een soort van isolement ondergaan.

Er bestaat wel degelijk een specificiteit 'vrouwen' in de arbeidsvoorwaarden.

De wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers tijdens de uitvoering van hun werk¹⁴, en het voorontwerp van wet betreffende de bescherming van de werknemers tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk, zouden evenwel een daadwerkelijke strijd tegen die vernederende situaties voor vrouwen mogelijk moeten maken.

Krachtens de eerste wet dient de werkgever de nodige maatregelen te treffen ter bevordering van het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk; hij dient aan te geven hoe hij het welzijn van zijn werknemers denkt te garanderen, naast de preventie tegen allerhande risico's, en wie daarmee belast is. Voor ondernemingen met meer dan 50 personeelsleden verplicht de wet tot de oprichting van een «Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk», maar het bevorderen van wat welzijn op het werk betekent, is in die zin niet uitgebouwd.

Het voorontwerp van wet van de Minister van Werkgelegenheid verbetert en vult de wet op het welzijn op het werk aan door de strijd tegen geweld, en tegen ongewenste intimiteiten en mobbing er in op te nemen.

De Commissie « Gender en Gezondheid » is betrokken bij de voorbereiding door de Vaste Commissie Arbeid van het advies van 22 mei 2001 over dit voorontwerp van wet dat op 26 juni 2001 door de Raad werd bekrachtigd.

Besluiten en aanbevelingen

Besluiten

Uit de analyse van de statistieken over de arbeidsongevallen blijkt dat de voornaamste slachtoffers relatief jonge mannelijke werklieden zijn met weinig anciënniteit in de onderneming.

¹⁴ Gewijzigd bij de wetten van 13/02/98; 28/02/99; 05.03/99 en 07/04/99.

In de door het FAO gepubliceerde statistieken ontbreekt op verschillende vlakken vaak een opsplitsing per geslacht vooral waar het gaat om de schadeloosstelling van de gevolgen van een ongeval. Zo stellen wij vast dat 41% van de door mannen aangegeven ongevallen geen verder gevolg krijgt, terwijl dit het geval is bij 51% van de door vrouwen aangegeven ongevallen. Waarom blijft die oververtegenwoordiging bestaan en hoe zit het met de erkenning van de graad van ongeschiktheid?

Bovendien is het onmogelijk na te gaan of bij een gelijkwaardige graad van ongeschiktheid het vergoedingspercentage eveneens gelijkwaardig is (met inbegrip van de uitkeringen voor gezinslasten, de uitkeringen bij verslechtering, enz...).

De Raad vraagt dan ook dat het Fonds voor Arbeidsongevallen statistieken zou voorleggen die opgesplitst zijn per geslacht voor alle in zijn jaarlijks verslag gepubliceerde gegevens.

Ten slotte stuurt de Raad aan op vergelijkende studies over de arbeidsgedragingen met een onderscheid naar mannen en vrouwen (aandacht, voorzichtigheid, gebruik van alcohol of psychotrope stoffen) opdat hieruit maatregelen kunnen worden gedistilleerd om de ongevallenrisico's in te dijken.

Gelet op de verschillen tussen mannen en vrouwen moet er niet enkel een onderzoek worden gevoerd naar het type ondernemingen, posten of machines die de grootste risico's met zich brengen maar moet er ook aandacht uitgaan naar «risicogedrag». De Raad stelt voor dat de vergelijkende studies over de gedragingen op het werk van mannen en vrouwen (aandacht, voorzichtigheid, alcoholgebruik of gebruik van psychotrope stoffen...) zouden leiden tot risicobeperkende maatregelen. Op het gebied van preventie lijkt het noodzakelijk dat de mannelijke werknemers ertoe worden aangezet om hun instelling m.b.t. hun eigen gezondheid en veiligheid te wijzigen. Wat de slachtoffers van arbeidsongevallen betreft, stellen we een oververtegenwoordiging vast van de jonge werknemers en van de werknemers met weinig anciënniteit. Dit wijst waarschijnlijk op een gebrekkige preventie bij de tewerkstelling van de nieuwe werknemers en op het duidelijk ontbreken van een inwerkperiode.

De Raad vraagt dat er vóór de tewerkstelling systematisch een verplichte opleidingsperiode wordt georganiseerd en dat er werk wordt gemaakt van een inwerkperiode tijdens welke een werknemer niet verplicht is om het ritme van de oudere werknemers te volgen.

De Raad vreest dat de toename van de overeenkomsten voor bepaalde tijd en de uitzendarbeid een negatieve invloed zal hebben op de risico's op arbeidsongevallen. De Raad wenst dat de gegevens van het jaarverslag de evolutie in dit domein duidelijk zullen aantonen.

De Raad wenst bovendien dat bijzondere aandacht uitgaat naar de risico's op ongevallen in de KMO's, inzonderheid in die waar de aanwezigheid van de vakverenigingen geweigerd wordt. Het lijkt erop dat de vrouwen oververtegenwoordigd zijn in dergelijke ondernemingen waar minder werk wordt gemaakt van de bescherming van de gezondheid en de veiligheid op het werk.

In verband met de beroepsziekten uit de Raad dezelfde aanbevelingen voor de statistieken en alle andere gegevens: die moeten steeds worden opgesteld op basis van een genderanalyse.

De Raad is van oordeel dat de problematiek van de beroepsziekten achterop hinkt ten opzichte van de evolutie van de industriële praktijken en de productie in de industrie en in de diensten.

De niet-erkenning en de laattijdige erkenning van de pathologieën inzonderheid met betrekking tot de beroepsarbeid van de vrouwen zijn gedeeltelijk aan die discrepantie maar waarschijnlijk ook aan de matige belangstelling voor de gezondheid van vrouwen op het werk toe te schrijven.

Op basis van de thans beschikbare statistieken kunnen zelfs geen hypothesen worden gesteld die een antwoord kunnen bieden op de vragen die wij ons stellen, namelijk waarom zijn de vrouwen ondervertegenwoordigd in de klachten voor aandoeningen buiten de lijst die op Europees niveau echter wel erkend zijn? Waarom zijn er zo weinig gevallen van tendinitis erkend? Bestaan er verschillen qua schadeloosstelling ten gevolge van de graad van werkonbekwaamheid?, enz.).

De Raad vraagt tevens dat er in het algemeen betere informatie zou worden verstrekt over de beroepsziekten zowel voor het lijststelsel als voor het open stelsel opdat de werkneemsters beter op

de hoogte zouden zijn van hun rechten, de mogelijkheden inzake erkenning, schadeloosstelling, opdat ook hun vertegenwoordigers (mutualiteiten, comités voor preventie en bescherming op het werk, behandelende geneesheren, arbeidsgeneesheren) meer geneigd zouden zijn om de belangen van hun klanten te verdedigen.

In verband met het welzijn op het werk verheugt de Raad zich over de voorstelling van het ontwerp van wet betreffende de «bescherming van de werknemers tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk» ter aanvulling en verfijning van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk¹⁵. Dit wetsontwerp zou het mogelijk moeten maken om de vooral voor de vrouwen bijzonder vernederende situaties op doeltreffende wijze te bestrijden. De Commissie Gender en Gezondheid heeft meegewerkt aan het door de Vaste Commissie Arbeid terzake uitgebrachte advies.

Wat de collectieve verdediging tegen problemen in verband met het welzijn betreft, vindt de Raad het noodzakelijk om comités voor preventie en bescherming op het werk samen te stellen opdat er op gebruikelijke wijze werk zou worden gemaakt van een collectieve erkenning van de vormen van discriminatie waarvan de vrouwen het slachtoffer zijn.

De Raad richt dit advies aan de Vice-Eerste Minister en federaal Minister van Werkgelegenheid, aan de gewestministers bevoegd voor Werkgelegenheid en aan de Directie van het FAO en van het FBZ. De Raad wenst dat het advies ter kennis wordt gebracht van de vertegenwoordigers van de patronale en vakorganisaties binnen de NAR.

¹⁵ Gewijzigd bij de wetten van 13/12/98, 28/02/99, 05/03/98 en 07/04/99
FH/C:\Documents and Settings\Admundo\Local Settings\Temporary Internet Files\OLK53C\41-GRAPA.doc

